

Katariina Latvala

**AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELI-
JOIDEN LUKUTOTTUMUKSIA**
Kokemuksia digikirjojen aikakaudelta

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimi	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Katariina Latvala
Työn nimi	Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia opiskelussa. Kokemuksia digikirjojen aikakaudelta
Toimeksiantaja	Xamkin kirjastopalvelut
Vuosi	2023
Sivut	45 sivua, liitteitä 12 sivua
Työn ohjaaja	Lassi Pöyry

TIIVISTELMÄ

Ammattikorkeakoulun opiskelijat hyödyntävät opiskeluissaan erilaisia kirjamuotoja. Ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on myös omia lukemisen tapoja. Digaika on monipuolistanut lukemisen mahdollisuuksia ja lisännyt kirjamuotoja. Opiskelussa hyödynnettäviä kirjamuotoja ovat muun muassa painetut kirjat. Niiden lisäksi opiskelussa käytetään myös digikirjoja, joihin kuuluvat muun muassa e-kirjat ja äänikirjat. Digikirjojen yleistyessä on tärkeää kartoittaa opiskelussa hyödynnettäviä kirjamuotoja ja tarkastella digikirjojen haasteita ja mahdollisuuksia opiskelun näkökulmasta.

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin syksyllä 2022. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia opiskelun näkökulmasta. Opinnäytetyössä kartoitettiin myös opiskelijoiden kokemuksia digikirjoista ja niiden käytöstä opiskelussa. Opinnäytetyössä lukutottumukset olivat tutkittava ilmiö. Lukutottumusten näkökulmasta opinnäytetyössä tutkittiin opiskelijoiden lukemisen tapoja, ajankohtia, paikkoja ja laitteita. Opinnäytetyön kohderyhmäksi valikoituivat ammattikorkeakoulun opiskelijat, koska aikuisista ei ole tehty paljon tutkimuksia lukutottumuksiin liittyen. Tutkimusten ikä kohdentumat ovat myös olleet hyvin laajoja.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä. Kysely toteutettiin keväällä 2023. Kyselyllä selvitettiin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja sekä opiskelijoiden opiskelussa hyödyntämiä kirjamuotoja. Avoimilla kysymyksillä selvitettiin myös ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia digikirjoista ja niiden vaikutuksesta opiskeluun. Kyselyn avulla kerätty aineisto analysoitiin Webropol-kyselytyökalun raportointityökalun avulla. Raportointityökalu mahdollisti aineistojen saamisen numeraaliseen muotoon, jonka ansiosta aineistoa oli helppo käsitellä, havainnoida, vertailla ja arvioida.

Kyselyn aineistosta selvisi, että painettuja kirjoja käytettiin opiskelussa digikirjoja enemmän. Kirjamuotojen valinta perustui tottumuksiin, saatavuuteen ja oppimisen tavan tukemiseen. Digikirjojen käyttäminen opiskelussa ja halukkuus niiden käyttämiseen olivat yksilöllisiä. Digikirjoja käyttivät opiskelussa paljon opiskelijat, jotka olivat tottunut niiden käyttöön ja kokivat niiden käytön mielekkääksi ja helpoksi. Digikirjoja käytettiin myös painettujen kirjojen tukena tai silloin, kun painettua kirjaa ei ollut mahdollista käyttää. Kirjamuodolla ei ollut vaikutusta lukemisen tapoihin.

Asiasanat: lukeminen, digikirjat, opiskelu

Degree title	Bachelor of Humanities
Author	Katariina Latvala
Thesis title	Reading Habits of Students of the South-Eastern Finland University of Applied Sciences. Experiences from the Digital Age
Commissioned by	The Library services of South-Eastern Finland University of Applied Sciences
Time	2023
Pages	45 pages, 12 pages of appendices
Supervisor	Lassi Pöyry

ABSTRACT

Students of the South-Eastern Finland University of Applied Sciences use different sorts of book formats in their studies. Students of the South-Eastern Finland University of Applied Sciences also have different sorts of reading habits. The digital age has diversified reading possibilities and increased book formats. Book formats that students use in their studies are for example printed books, electronic books and audiobooks. Electronic books have become more common. It means that it is important to study book formats that students use in their studies and investigate the difficulties and benefits of electronic books.

This thesis was started in autumn. The aim of the thesis was to examine the reading habits of students at the South-Eastern Finland University of Applied Sciences from the point of view of studying. The thesis examined students' experiences with digital books and their use in studying. Students of the University of Applied Sciences were selected as the target group for the thesis because there have not been many studies on the reading habits of adults reading habits.

The thesis was quantitative in nature. The research material was collected using an online survey. The online survey was implemented in spring. Webropol Survey and Reporting tool was used to analyze the research materials. With the reporting tool the research material was obtained in numerical form.

Printed books were used more than electronic books. The choice of book formats was influenced by habits, availability and the usefulness of the learning method. Electronic books were used by students who found electronic books familiar and meaningful to read. Electronic books were also used to support or replace printed textbooks if nothing else was available. Book formats had no effect on reading habits.

Keywords: reading, electronic books, studies in a university of applied sciences

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
2.1	Lukutottumukset ilmiönä.....	7
2.2	Lukeminen.....	11
2.3	Digikirjat.....	14
2.4	Ammattikorkeakouluopiskelu.....	15
2.5	Aiemmat tutkimukset.....	17
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	20
3.1	Tutkimuskysymykset.....	20
3.2	Tutkimusote.....	22
3.3	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko.....	22
3.4	Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä.....	23
3.5	Tutkimuksen aineiston analyysimenetelmä.....	24
4	TULOKSET.....	25
4.1	Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia.....	25
4.1.1	Vastaajat opiskelun vaiheen mukaan.....	25
4.1.2	Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja.....	26
4.1.3	Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen paikat ja ajankohdat.....	28
4.2	Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden digikirjojen käyttö.....	29
4.2.1	Kirjamuotojen käyttömääriä.....	29
4.2.2	Digikirjojen hankintatavat.....	30
4.2.3	Digikirjojen käyttöön vaikuttavat tekijät.....	31
4.3	Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia digikirjojen käytöstä.....	33
4.3.1	Digikirjojen käyttämisen syitä.....	33
4.3.2	Digikirjoista saatuja kokemuksia.....	34
4.3.3	Digikirjojen vaikutukset lukutottumuksiin.....	35
5	TULOKSISTA TEHDYT JOHTOPÄÄTÖKSET.....	36

6	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	39
7	JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET	41
	LÄHTEET.....	43

LIITTEET

Liite 1. Kyselyrunko

Liite 2. Tietosuojailmoitus

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakoulun opiskelijat hyödyntävät opiskeluissaan monenlaisia luet-
tavia aineistoja. Ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on myös erilaisia lukutottu-
muksia. Lukutottumukset ovat lukemisen tapoja, jotka ovat ihmisillä yksilöllisiä.
Lukutottumuksissa korostuvat mm. paikat, ajat ja tavat lukea. Lukutottumukset
ovat myös opinnäytetyössä tutkittava ilmiö.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ammattikorkeakoulun opiske-
lijoiden lukutottumuksia opiskelun näkökulmasta. Opinnäytetyössä tavoitteena
on myös pyrkiä selvittämään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden digikirjojen
käyttöä ja digikirjoista saatuja kokemuksia. Opinnäytetyössä huomiota kiinnite-
tään erityisesti e- ja äänikirjojen hyödyntämiseen opiskelussa.

Opinnäytetyö on luonteeltaan määrällinen tutkimus. Opinnäytetyön tutkimus-
kysymykset ovat: millaisia lukutottumuksia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla
on, millaisia kokemuksia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on digikirjoista ja
näkyykö digikirjojen käyttö jotenkin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden luku-
tottumuksissa? Opinnäytetyön aineiston keruumenetelmänä ja vastausten
analysointimenetelmänä hyödynnettiin Webropol-kyselytyökalua.

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti aiheen ajankohtaisuus ja oma kiinnos-
tus aiheesta. Lukemisen tärkeydestä ja lukemisen vähentymisestä on puhuttu
paljon (Kangas 2021). Samalla esiin on noussut motivaation merkitys luke-
mista ja oppimista kohtaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 86). Paljon
keskustelua on herättänyt myös lukemisen muuttuminen. Lukeminen on muut-
tanut muotoaan, koska luettavat materiaalit ovat teknologian kehittyessä tul-
leet myös sähköiseen muotoon. (Naomi 2017.) Teknologian kehitys on mah-
dollistanut digikirjojen kuten e-kirjojen ja äänikirjojen yleistymisen (Muikku ym.
2015, 26). Tämä on kuitenkin herättänyt keskustelua siitä, ovatko digikirjat
uhka vai mahdollisuus. Tähän on vaikuttanut se, että painettujen kirjojen käy-
tön laskeminen yhdistetään usein lukutaidon heikentymiseen. (Lukukeskus
2017.)

Lukutottumuksia tutkimalla voidaan havainnoida, millaisia lukemisen tapoja yksilöillä on. Tutkimuksia lukemisentavoista ja lukemisen tottumuksista on tehty rajatusti erityisesti lapsista ja nuorista (La Rosa 2023, 6). Aikuisten lukemista on tutkittu hyvin laajoista ikäryhmistä (Malin ym. 2013, 4). Tutkimukset ovat myös kohdistuneet enemmän lukutaitoon kuin itse lukutottumuksiin. Tästä syystä tutkimukselle aiheesta on tarvetta.

Tämän opinnäytetyön tilaaja on Xamkin kirjastopalvelut. Xamkin kirjastopalvelut toivoivat lisää tietoa opiskelijoiden digikirjojen käytöstä. Xamkin kirjastopalvelut toivovat myös saavansa tietoa opiskelijoiden lukemisen tavoista, koska näin he voivat tunnistaa kohderyhmän kirjamuotojen tarpeen. Näiden tietojen pohjalta Xamkin kirjastopalvelut voivat kehittää kirjastopalveluitaan.

Xamkin kirjastopalvelut tarjoavat monenlaisia palveluita ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Xamkin kirjastopalveluihin kuuluvat mm. opiskelutilat, tulostuksen mahdollisuudet sekä opiskeluaineistojen ja verkkoaineistojen tarjoaminen. Xamkin kirjastopalveluilla on tilastotietoa oppimisaineistojen ja verkkoaineistojen käytöstä. Xamkin kirjastopalvelut kuitenkin haluaisivat tietää, millaisia kokemuksia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on digikirjojen käytöstä. Opinnäytetyön kohderyhmän ja tavoitteiden valinta sekä Xamkin kirjastopalveluiden tiedon tarve tukevat toisiaan tutkimuksen tarpeen kannalta.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Lukutottumukset ilmiönä

Lukutottumukset ovat tämän opinnäytetyön käsittelemä ilmiö. Lukutottumuksilla viitataan yksilöiden lukemisen tapoihin. Tämän opinnäytetyön yhteydessä lukutottumuksia tarkastellaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opiskelun näkökulmasta. Tässä luvussa lukutottumukset kuvataan ilmiönä. Ilmiötä tarkastellaan ajanmukaisuuden näkökulmasta.

Lukutottumusten rakentumiseen vaikuttavat monenlaiset tekijät. Lukutottumusten rakentumiseen vaikuttavat mm. koulun, kodin ja kirjastojen välinen yhteistyö. (Herkman & Vainikka 2012, 94.) La Rosan (2023, 9) mukaan Kaakinen (2018) on huomannut, että tottumuksilla ja aiemmilla kokemuksilla lukemi-

sesta on merkitystä lukutottumusten rakentumisessa. Erityisesti omilla mahdollisuuksilla vaikuttaa lukemiseensa on merkitystä omien lukutottumusten hahmottamisessa ja oppimisessa. Vaikuttamisen mahdollisuuksia lisäämällä on mahdollista edistää positiivisten kokemusten saantia lukemisesta. Näin voidaan edistää myös yksilöiden lukuintoa ja lukutaitoa. (Lukukeskus 2023.)

Ajanmukaisuuden näkökulmasta voidaan huomata, että lukuintoa ja lukutaitoa halutaan vahvistaa kaikissa ikäryhmissä. Tämän lisäksi myös lukemisen muodot ja lukemisen tavat ovat monipuolistuneet. Näihin asioihin ovat vaikuttaneet esim. lukutaidon merkityksen kasvaminen. Nykypäivänä lukutaitoa tarvitaan entistä enemmän ja entistä monipuolisemmissa tehtävissä. Nykypäivänä lukemisessa korostuvat myös medialukutaito sekä tiedon nopea etsiminen ja tiedon nopea sisäistäminen.

Lukutottumusten rakentumisessa korostuvat aistikokemukset, asenteet, mielikuvat, arvot ja tottumukset. Nämä vaikuttavat mm. kirjamuodon ja lukulaitteen valintaan. Ajanmukaisuuden näkökulmasta voidaan huomata, että kirjamuodolla ja lukulaitteella on lukutottumusten rakentumisen kannalta merkitystä. (Kajander 2021, 85.) Painettujen kirjojen lukemisen taustalla ovat kokemukset ja tottumukset lukemisesta. Painetuissa kirjoissa myös aistikokemukset korostuvat. Painettujen kirjojen käytössä keskeisiä aistikokemuksia ovat mm. äänet, kosketuspinnat ja hajut. Painetuissa kirjoissa tärkeäksi koetaan myös niiden luoma konkretia ja rauhallisuuden tunne. (Kajander 2021, 88–90.)

Digikirjoissa on painettuihin kirjoihin verrattuna erilaisia aistikokemuksiin ja tottumuksiin vaikuttavia tekijöitä. esim. e-kirjoja luetaan erilaisilta älylaitteilta kuten puhelimelta, tabletilta tai tietokoneelta. Tässä korostuvat aistikokemukset älylaitteen koskettamisesta sekä tottumukset älylaitteiden käytöstä. (Kajander 2021, 95.) Äänikirjojen käytössä aistikokemuksissa korostuu erityisesti kuuloaistin merkitys oppimisessa. Lisäksi äänikirjojen käytössä korostuvat niiden käyttömahdollisuudet erilaisissa ympäristöissä. (La Rosa 2023, 16.)

Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumukset voivat olla monipuolisia. Painetut kirjat ovat monille hyvin tuttuja ja niiden käyttö opiskelussa on voinut tulla vahvaksi lukutottumukseksi heidän keskuudessaan. Toisaalta monen ammattikorkeakoulun opiskelijan opiskelutehtävät vaativat mm. tietokoneiden

käyttämistä. Samalla myös älypuhelimilla on suuri rooli ammattikorkeakoulun opiskelijoiden arjessa. Lukemisen siirtyminen digiteksteihin on voinut lisätä digikirjojen käyttämistä. Tutkimustulosten kannalta voi arvella, että kirjamuotojen valinnassa näkyy yksilöllinen digikirjojen ja painettujen kirjojen suosiminen opiskelussa. Voi olla myös mahdollista, että molempia kirjamuotoja käytetään yhtä paljon opiskelussa.

Oli kirjamuoto painetussa muodossa tai digitaalisessa muodossa niiden valinnassa ja mielekkyydessä korostuvat helppous ja vaivattomuus (Heikkilä 2017, 205, La Rosan 2023, 7 mukaan). Lukemisen tapojen ja materiaalien monipuolistuessa myös painettujen kirjojen ja digikirjojen saatavuus on parantunut. Kirjamuotojen moninaistuminen tuo paljon mahdollisuuksia oppimiseen ja lukemiseen ja tarjoaa valinnan varaa lukemiselle. (Lukukeskus 2023.) Materiaalien moninaistuminen voi edistää myös yksilöiden motivoitumista lukemista kohtaan (La Rosa 2023, 17). Tällä voidaan vastata lukemisen vähentymiseen vapaa-ajalla (La Rosa 2023, 5).

Nuorten vapaa-ajan käyttö on muuttunut ja se näkyy nuorten käyttämissä tekstimuodoissa. Digitekstit helpottavat ajan löytymistä lukemiselle, koska lukeminen tai kirjan saanti ei ole paikkaan sidonnaista. Digi-aika on mahdollistanut myös sen, että oppikirjat ja -materiaalit ovat entistä useammin digitaalisessa muodossa. Tämä on lisännyt monilukutaidon ja tasa-arvon edistymistä. (Leino ym. 2021, 2–3.)

Opetuksessa hyödynnetään erilaisia kirjamuotoja ja kannustetaan kokeilemaan erilaisia lukemisen tapoja. Näin on pyritty edistämään opiskelijoiden tasa-arvoa. Opiskelussa saatetaan myös hyödyntää yhteisöllistä lukemista. Yhteisöllinen lukeminen on tapa edistää lukutottumusten hahmottamista. Yhteisöllinen lukeminen mahdollistaa lukemisen toiston ja ääneen lukemisen. Lisäksi yhteisöllinen lukeminen edistää sosiaalisia taitoja ja tekstien sisäistämistä. (Laine 2018, 21.) Toisille sosiaalinen tunnelma tuo turvaa toiset voivat kokea sosiaalisen tunnelman painostavana ja epämiellyttävänä. Myös ympäristö, tila ja henkilöt, joille luetaan, ovat yhteisöllisen lukemisen kannalta merkityksellisiä. Lukutottumusten näkökulmasta voi arvella, että opiskeluun liittyvä lukeminen tapahtuu usein yksin. Opiskelussa on kuitenkin mahdollista lukea ryhmässä. Ryhmässä lukeminen saattaa kuitenkin tapahtua tehtävän antojen

mukaisesti, koska kynnyksessä ryhmässä lukemiselle voi olla isompi, kuin itsenäisesti lukemiseen.

Kirjamuotoja tutkimalla on mahdollista edistää motivaatiota ja halua lukea sekä vaikuttaa vapaa-ajan lukemiseen. Lukemisen muotoja tutkimalla voidaan myös löytää syitä lukemisen vähenemiselle ja sille, millaisena lukeminen näyttäytyy tänä päivänä. (La Rosa 2023, 6.) Tutkimustietoa tarvittaisiin myös siitä, miten nuoret suhtautuvat painettuun kirjaan ja miten uudet lukemisen mahdollisuudet vaikuttavat nuorten asenteisiin (Kajander 2020, 205).

Kirjan muotojen hyödyntämisestä tietoa on kerätty vähän. Erityisesti nuorten kohdalla tutkimuksia ei olla vielä tehty huomattavasti. Nuorten lukemisesta on kuitenkin tehty paljon hypoteeseja. (La Rosa 2023, 6.) Hypoteesit ovat perusteltuja väitteitä, jotka pohjautuvat aiempiin tutkimuksiin, teorioihin ja malleihin. Lukutottumuksista tehdyn teoriapohjan avulla voidaan asettaa opinnäytetyölle hypoteeseja. Hypoteeseja asettamalla voidaan pohtia ennalta sitä, millaisia tutkimustuloksia ilmiön taustateorian näkökulmasta voidaan saada. (Vilkkä 2007, 24–25.)

Ilmiön teorian näkökulmasta voidaan tehdä havaintoja siitä, millaisia lukutottumuksia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on. Ilmiön teorian näkökulmasta voidaan myös tehdä havaintoja siitä, millaiset tekijät vaikuttavat ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksiin. Teorian kautta voidaan huomata, että nuorten lukemisen mahdollisuudet ovat monipuolistuneet. Lisäksi on myös huomattavissa, että erilaisten kirjamuotojen saaminen on helpottunut ja nopeutunut.

Teorian pohjalta voi arvella, että ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kirjamuotojen käyttö voi olla monipuolistunut. Tähän viittaa se, että opiskelussa käytetään hyvin monipuolisesti erilaisia kirjamuotoja. Kirjamuotojen valintaan opiskelijan näkökulmasta voi kuitenkin vaikuttaa se, kuinka vapaasti kirjamuotoja voi opiskelussa käyttää. Kirjamuotojen käyttämiseen vaikuttaa esim. se, onko opiskelussa tarvittava lähde jossain tietyssä kirjamuodossa tai, onko opiskelussa tarvittavaa lähdettä tarjolla vain rajallinen määrä. Opiskelussa on myös mahdollisuuksia, joissa lähteiden käyttö on vapaampaa ja opiskelijalla on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa kirjamuodon valintaan. Kun opiskelijalla

on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa kirjamuodon valintaan, opiskelija valitsee sellaisen kirjamuodon, jonka hän kokee luontevaksi käyttää ja selkeäksi lukea. Kirjamuodon valintaan vaikuttaa myös kirjamuodon nopea saatavuus.

Teorian pohjalta voi nousta esiin tekijöitä, jotka vaikuttavat ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksiin. Teorian näkökulmasta ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kirjamuodon valintaan voivat vaikuttaa monet tekijät. Lisäksi kirjamuotojen käyttämisen perusteet voivat olla yksilöllisiä. Kirjamuotojen käytön yksilöllisyyteen voi mm. vaikuttaa opiskelijan omat tottumukset ja aiemmat kokemukset lukemisesta. Tottumukset ja aiemmat kokemukset lukemisesta puolestaan vaikuttavat siihen, mitä kirjamuotoa opiskelija opiskelussaan mielelliten hyödyntää.

Painetun kirjan käytössä voi näkyä tottumus kirjamuotoon. Painettu kirja voidaan kokea keskittymisen kannalta helpommaksi kuin digikirja. Lisäksi, jos digikirja on opiskelijalle vieras, painettu kirja saatetaan kokea turvallisemmaksi vaihtoehdoksi käyttää kuin digikirja. Digikirjojen käytössä korostuu painettujen kirjojen tavoin tottumukset ja kokemukset lukemisesta.

Digikirjojen käytön näkökulmasta e-kirjat saatetaan kokea saatavuudeltaan helpommaksi ja nopeammaksi tiedon löytämisen kannalta. Äänikirjoissa voi korostua se, että on huomattu oppiminen ja tiedon sisäistäminen helpommaksi kuuloaistin avulla. Äänikirjojen käytössä voi myös korostua mahdollisuus asioiden tekemiseen samanaikaisesti. Tämä voi lisätä opiskelun nopeuden ja väivattomuuden tunnetta.

2.2 Lukeminen

Lukeminen on yksi käsite tämän opinnäytetyön avainsanastosta. Lukeminen liittyy lukutottumusten rakentumiseen ja näyttäytyy usein lukutottumusten toteuttamisessa. Tässä luvussa käsitellään lukemista teorian näkökulmasta. Luvussa tarkastellaan lukemista käsitteiden, opinnäytetyössä tutkittavan ilmiön, ajanmukaisuuden ja merkityksellisyyden näkökulmasta.

Lukutaidolla tarkoitetaan tekstien käyttötaitoa ja sen käyttötarkoituksia sekä taitoa arvioida tekstien luotettavuutta. Lukutaito on myös edellytys arjessa pärjäämiselle ja opiskelulle. (Sulkunen & Välijärvi 2012, 13.) Opiskelun näkökulmasta tärkeää on, löytää sopivia lukemisen tapoja. Yksilöille sopivien lukemisen tapojen löytäminen vahvistaa yksilöiden lukuintoa. Lukuinnon avulla edistetään lukutaitoa ja yksilöiden omien lukutottumusten rakentumista. (Lukukeskus 2023.)

Lukeminen nähdään yleensä yksilöllisenä tekemisenä ja henkilökohtaisena taitona. Tähän taitoon kuuluvat taito tulkita, arvioida ja hyödyntää lukemaansa. Lukemaan oppiminen vaati harjoittelua ja taidon oppiminen vaatii aikaa ja toistoja. (Herkman & Vainikka 2012, 35–36.) Aerilan ja Kauppisen (2019, 19) mukaan suhde lukemisen syntyä varhaislapsuudessa ja lukemiseen vaikuttavat mallit, ympäristöt ja läheiset.

(Harmanen ym. 2016, 59–60.) Harmanen ym. (2016, 59–60) lisäävät, että lukemisen keskiössä on taito arvioida lukemalla saatua tietoa. La Rosan (2023, 6) mukaan Juoppari (2018) on tuonut esille, että lukemiselle on monia syitä, joita ovat mm. mielihyvä ja arjesta poistuminen. Myös Aerilan ja Kauppisen (2019, 29) tuovat esiin, että lukemiselle on monia syitä, joita ovat esim. tiedonhaku, lukutaidon kehittäminen ja mielekäs tekeminen.

Aerila ja Kauppinen (2019, 15) tulkitsevat lukemisen taidoksi, jonka avulla muodostetaan käsitys luetusta. Aerila ja Kauppinen (2019, 15) esittävät myös, että lukemisessa keskeistä on hyödyntää saatua tietoa ja muodostaa sen avulla kokonaiskuva ja ymmärrys tekstin sisällöstä. Lukemalla myös muodostetaan kokonaiskuva tekstistä. Lisäksi lukemista hyödynnetään tiedon etsinnässä ja siihen kuuluu, myös saadun tiedon arvioiti. Lukemisen mielekkyteen vaikuttavat erilaiset tekijät esim. aiemmat kokemukset lukemisesta ja syy lukemiselle. Lukemisen mielekkyys on yksilöllistä. Tämä näkyy siten, että toiselle lukeminen voi olla ennestään mielekästä, kun taas toiselle lukeminen voi olla hyvin vastenmielistä. (Aerila & Kauppinen 2019,14.)

Lukeminen voi tuntua raskaalta esim. silloin, jos teksti on pitkä, ammattikielinen tai kun tekstejä on useita. Haluun lukea vaikuttavat myös lukuvaikeudet, motivaation puute tai lukemisen kokeminen liian vaikeaksi. (Lukukeskus

2020.) Lukemisen mielekkyyteen vaikuttaa myös syy lukemiseen. Tämä näkyy esim. siten, että lukeminen ei ole aina vapaaehtoista. (Aerila & Kauppinen 2019,14.)

Vaatimustaso lukemista kohtaan on kasvanut, samalla lukemista tarvitaan arkielämässä entistä enemmän. Tämä näkyy mm. siten, että arkielämässä täytyy ymmärtää yhä monimuotoisempia tekstejä ja käsitellä haastavia tiedonlähteitä ja ammattisanastoja (Lukukeskus 2017). Tämä on, kuitenkin ongelmallista, koska vapaaehtoisen lukemisen runsas väheneminen on heikentänyt ihmisten lukutaitoa. Lukutaidon heikentymisen taustalla näyttää olevan motivaation puute sekä oppimisvaikeudet ja lukemansa hahmottamisen vaikeudet. (Aerila & Kauppinen, 2019 14–15.)

Kansainvälisiä vertailuja tarkasteltaessa on käynyt ilmi, että suomalaiset osaa- vat lukea hyvin ja lähes jokainen Suomessa asuva on lukutaitoinen. Näin kertovat PISA-tutkimukset. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 20.) PISA-tutkimukset ovat osa maiden välisiä tutkimusohjelmia. Niissä kerätään tietoa maiden koulutusten tilasta ja muusta koulujen ulkopuolella tapahtuvasta oppimisesta. PISA-tutkimuksissa tietoa kerätään erityisesti 15-vuotiaiden nuorten oppimisesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.) Myös aikuisista on tehty PISA-tutkimuksia (Malin ym. 2013, 4). Lukutottumusten kannalta PISA-tutkimuksissa keskeisin tieto on lukumotivaation merkitys opiskelussa tapahtuvaan lukemiseen. PISA-tutkimuksissa ollaan huomattu, että aktiivisella vapaa-ajan lukemisella ja asenteella lukemista kohtaan on yhteys opiskelussa tapahtuvaan lukemiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 86.)

Koska lukeminen on arkielämän avaintaito ihmisten lukutaitoa ja mielekkyyttä lukemista kohtaan pyritään edistämään. Tärkeässä osassa lukutaidon ja lukemisen mielekkyyden lisäämistä ovat lukemisen tapojen monipuolistaminen (Siponmaa 2021). Lukemisen tapojen monipuolistamisen ja lukuinnon lisäämisen kannalta olisi tärkeää, että lukemista tuettaisiin jo varhaislapsuudessa. Tässä onnistumisen kokemukset, lukemisen mielekkyyden edistäminen ja omien lukemisen tapojen hahmottaminen ovat tärkeässä osassa. (Lukukeskus 2023.)

2.3 Digikirjat

Digikirjat ovat osa opinnäytetyön avainsanastoa. Digikirjat ovat tärkeässä osassa lukutottumusten ajankohtaisen näkökulman kannalta. Opinnäytetyön kannalta digikirjojen merkitys korostuu myös digikirjojen yleistymisen, käyttäjäkokemusten, hyödyntämisen ja käytön näkökulmasta. Tässä luvussa tarkastellaan digikirjojen määritelmiä ja teoretietoa. Digikirjoja tarkastellaan ajanmukaisuuden, ilmiö lähtöisyyden ja opiskelun näkökulmasta.

Digitaalisilla markkinoilla digikirjoilla tarkoitetaan sähköisessä muodossa olevia ja ladattavia kirjoja, kuten e- ja äänikroja (Muikku ym. 2015, 26). Digikirjojen käyttö on yleistynyt älylaitteiden monipuolisten käyttömahdollisuuksien ansiosta. Älylaitteet ovat mahdollistaneet digikirjojen paikkaan sitouttamattomuuden ja madaltaneet kynnystä lukemiseen. (Kangas 2021.) Älylaitteet ovat myös mahdollistaneet kirjojen lukemisen sähköisessä muodossa, jolloin e-kirjojen lukeminen on aikaan ja paikkaan sitouttamatonta (Muikku ym. 2015, 28). Digikirjojen paikkaan sitoutumattomuuden toivotaan lisäävän aikaa lukemiselle (Leino ym. 2021, 2).

E-kirjojen käyttö on yleistynyt. Tähän on vaikuttanut se, että e-kirjojen käyttömahdollisuutta on edistetty paljon. E-kirjojen käyttömahdollisuuksia on edistetty erityisesti sen vuoksi, koska on koettu tärkeäksi, että ihmisillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet tavoittaa luotettavaa tietoa nopeasti. (Sjöström 2021.) E-kirjojen aikaan ja paikkaan sitoutumattomuutta on myös nopeuttanut nykyajan kehitys (Muikku ym. 2015, 28).

E-kirjat vastaavat painetun kirjan haasteisiin, joita ovat paikkaan sitoutumattomuus ja saatavuuden hitaus. E-kirja on helppo kuljettaa mukana, joten se on paikkaan sitoutumattomuudeltaan kätevä. E-kirjan käytössä positiivisia puolia ovat myös kirjamuodon saannin nopeus sekä se, että e-kirja vie vähemmän tilaa kuin painettukirja. (La Rosa 2023,15.) Tällä on positiivinen vaikutus lukemisen innostamisen näkökulmasta. Haasteeksi voidaan kuitenkin huomata se, että e-kirjan lukemisesta ei välttämättä jää yhtä suurta muistijälkeä kuin painetun kirjan lukemisesta (Naomi 2017).

Digikirjojen haasteeksi havaitaan usein lukutaidon suppea käyttäminen. Tämän on mahdollistanut tekstien lukemisen silmäileminen ja tekstien kuunneltavuus. (Lukukeskus 2020.) Digikirjojen haasteena on myös materiaalien hyväksyminen asteittain sekä tottumus painettujen kirjojen käyttämisestä (La Rosa 2023, 7). Digikirjojen suosio on kuitenkin kasvanut paljon lähivuosina (Lukukeskus 2017). Erityisesti äänikirjojen tarjoamat mahdollisuudet lukemisen edistämiseksi on huomattu merkitykselliseksi lukemisen innostamisen näkökulmasta (Lukukeskus 2017). Äänikirjat myös omaavat vahvan potentiaalin kirjojen ja lukemiseen tutustumisen näkökulmasta (Kangas 2021).

Merenmiehen (2019) mukaan Tiuraniemi on huomannut, että jotkut oppivat paremmin kuulomuistin avulla kuin visuaalisesti, jolloin äänikirjat tukevat heidän oppimistaan paremmin. Äänikirjojen käyttäminen myös edistää mahdollisuuksia tehdä asioita samanaikaisesti. Toisaalta samanaikaisesti asioiden tekeminen heikentää muistijäljen syntymistä. Äänikirjat voivat myös innostaa lukemisen pariin sellaisia henkilöitä, joille perinteinen lukeminen ei tunnu luontevalta tai kiinnostavalta. Äänikirjat myös monipuolistavat lukemista ja tuovat vaihtelua lukemiseen. (Lukukeskus 2023.)

Digikirjojen ja painettujen kirjojen lukemista ei tarvitse katsoa erillään toisistaan, koska molemmissa on hyviä puolia (Lukukeskus 2023). Molemmilla kirjamuodoilla on myös omat haasteensa. Kirjamuotojen haasteisiin voidaan kuitenkin vastata mm. kirjamuotojen käyttöä monipuolistamalla. Parhaimmillaan eri kirjamuotojen käyttämisen mahdollisuuksien monipuolistaminen tukee eri kirjamuotojen hyödyntämistä opiskelussa. Näin kirjamuodot tukevat toistensa käyttämistä.

2.4 Ammattikorkeakouluopiskelu

Ammattikorkeakouluopiskelu on yksi opinnäytetyön avainkäsitteistä. Opinnäytetyössä myös tutkitaan kohderyhmänä ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Tästä syystä on tärkeää, että alussa kartoitetaan tietoa ammattikorkeakouluopiskelusta. Tässä luvussa käsitellään ammattikorkeakouluopiskelua oppimisen näkökulmasta.

Ammattikorkeakoulussa saadaan opetusta työelämään ja sen kehittämiseen. (Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932, 4. §). Ammattikorkeakoulua on uudistettu ja kehitetty paljon lähivuosina (Matikainen & Tervasmäki 2021, 52). Lisäksi oppimista ammattikorkeakoulussa ollaan pyritty nopeuttamaan, joustavoittamaan, yhdenmukaistamaan ja sujuvoittamaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 21, Matikaisen & Tervasmäen 2021, 52 mukaan).

Oppimisteoreettisesti oppiminen perustuu elinikäiseen oppimiseen. Oppimisessa korostuu tiedon soveltaminen käytännössä. Opiskelijoille tarjotaan tasavertaiset mahdollisuudet teorian tiedon saamiseen ja oppimiseen. Niistä opittua päästään soveltamaan työelämälähtöisesti. (Matikainen & Tervasmäki 2021, 52.) Opiskelijoiden oppimisen edistämistä voidaan tukea korkeakoulutuksen rakenteita kehittämällä sekä resursseja turvaamalla (Matikainen & Tervasmäki 2021, 54).

Opiskelutaitoja voi opetella yksin, yhdessä tai opetuksessa (Nyyti ry s.a). Itseopiskelu on opetuksen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista, jossa opetellaan itsenäisesti uuden tiedon tai taidon oppimista (Tilastokeskus 2022). Oppimista on mahdollista harjoitella ja, siihen vaikuttavat aikaisemmat tiedot ja motivaatio oppimista kohtaan. Tämän lisäksi myös omilla tavoitteilla ja odotuksilla opeteltavaa asiaa kohtaan on merkitystä. (University of Eastern Finland s.a.) Oppiminen voi myös olla pintasuuntaista ja syväsuuntaista. Pintasuuntaisella oppimisella tarkoitetaan sitä, että jotain opetellaan ulkoa. Syväsuuntaisella oppimisella tarkoitetaan sitä, että opeteltava asia perustuu aikaisemmin opetettuun tietoon tai taitoon ja näin syventää oppimista aihetta kohtaan. (University of Eastern Finland s.a.)

Lukutottumusten kannalta lukemisen tapojen hahmottamista ja lukemista voidaan tarkastella opiskelutaitojen näkökulmasta. Opiskelijat voivat lukea opiskeluun yksin ja yhdessä sekä opetuksessa ja arjessa. Lukutottumuksiin tästä näkökulmasta kuitenkin vaikuttavat omat mieltymykset ja aikaisemmat kokemukset. Opiskelijoille voi olla helpompi keskittyä lukemiseen yksin ja se voidaan kokea luontevana. Toisaalta opiskelijoille voi olla myös luontevaa lukea ryhmässä, jolloin luetun sisältö voi jäädä paremmin mieleen.

Lukutottumuksiin opiskelutaitojen näkökulmasta vaikuttavat myös aikaisemmat taidot lukemista kohtaan ja motivaatio lukemista kohtaan esim. heikko lukutaito voi vaikeuttaa opiskelua. Opiskelijoilla voi myös olla erilaisia odotuksia lukemista kohtaan ja lukemisen valmiudet voivat olla erilaisia. Lukeminen voi esim. tuntua hankalalta, jos joutuu etsimään hyvin ammattikäsitteisestä tekstistä tietoa. Lisäksi hyvin usein lukemaansa joudutaan vertailemaan, pohtimaan ja sisäistämään. Opiskelijoilla voi olla, myös tähän hyvin erilaisia valmiuksia.

Opiskelun kannalta tärkeää on opiskelukyky, joka mahdollistaa opiskelun sujumisen ja jaksamisen. Opiskelukykyä ei aina koeta riittäväksi. Siihen vaikuttavat monenlaiset ulkoiset ja sisäiset tekijät, kuten voimavarat, terveys, opiskelutaidot ja opiskeluympäristö. (Nyyti ry s.a.) Opiskeluun liittyvät myös opiskelutaidot, joita ihminen oppii mm. oman opiskelunsa kautta. Näihin kuuluvat esim. erilaiset opiskelutekniikat, ongelmaratkaisutaidot ja suhtautuminen opeteltavaa asiaa kohtaan. Opiskelussa korostuu myös ajanhallinnan merkitys. (Nyyti ry s.a.)

Lukemisessa ja omien lukutottumusten hahmottamisessa korostuvat samankaltaiset asiat kuin opiskelukyvyssä. Lukutaitoa ei aina välttämättä koeta riittäväksi. Omaan lukemiseen vaikuttavat monenlaiset sisäiset ja ulkoiset tekijät esim. aikaisemmat kokemukset lukemisesta, opiskeluvaikeudet tai motivaation puute. (Lukukeskus 2020.) Omaa lukemista tukee itselleen sopivien lukemisen tapojen löytäminen. Erilaisia lukemisen tapoja ja kirjamuotoja kokeilemalla voidaan myös oppia omista lukutottumuksista ja edistää omaa lukemista. (Kangas 2021.)

2.5 Aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa tuon esille aiempia tutkimuksia lukutottumuksiin liittyen. Luvussa lukutottumuksia käsitellään mm. Lukukeskuksen keräämien tutkimustulosten ja Pirjo Kankaan kirjoittaman artikkelin avulla. Tämän lisäksi luvussa käsitellään lukutottumuksia kielitieteen professori Naomi S. Baronin kirjoittaman artikkelin avulla. Artikkelissaan Naomi (2017) käsitteli opiskelijoiden digikirjojen käyttöä. Naomi (2017) myös toi artikkelissaan esiin tutkimuksia, joissa käsiteltiin lukemista digitaalisella aikakaudella.

PISA-tutkimuksessa arvioitiin nuorten kiinnostuksen ja omaehtoisuuden lukemista kohtaan vähentyneen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018,86–87). Omaehtoinen lukeminen oli vähentynyt sekä suomalaistytöjen että -poikien keskuudessa. Suomalaisten on kuitenkin havaittu arvostavan lukemista ja moni suomalainen haluaisi varata enemmän aikaa lukemiseen. Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että moni aikuinen kokee lukevansa liian vähän. Lisäksi moni aikuinen on kokenut keskittymisen lukemiseen vaikeutuneen. (Lukukeskus 2020.)

Ajanmukaisuuden näkökulmasta tilanne on haastava, koska lukutaidon merkitys arjessa on kasvanut mutta lukutaidon taso on heikentynyt (Lukukeskus 2017.) Huolestuttavaa Lukukeskuksen (2020) mukaan on myös se, että lukemista kohtaan on usein kielteinen asenne siitä huolimatta, että lukutaidon merkitys arjessa tiedostetaan. Myös Kangas (2021) kertoi artikkelissaan, että omaehtoinen lukeminen oli vähentynyt.

Lukukeskuksen (2020) mukaan ihmisten asenteet ovat yhteydessä heidän lukemisensa tasoon. Ihmisten asenteisiin lukemista kohtaan vaikuttavat varhaislapsuuden kokemukset ja tottumukset lukemisesta. Ihmisten asenteisiin lukemista kohtaan voidaan vaikuttaa monipuolistamalla lukemisen mahdollisuuksia ja edistämällä tasa-arvoisia mahdollisuuksia lukemiselle. Tasa-arvoisia mahdollisuuksia lukemisen edistämiseksi toteutetaan mm. digitekstejä lisäämällä, jolloin tieto on nopeasti löydettävissä ja helposti saatavilla. (Lukukeskus 2020.)

Digiajan mahdollisuudet edistävät ihmisten mahdollisuutta lukea ja kuunnella digikirjoja. Digikirjojen käyttäminen on yleistynyt, koska niiden hankinta on helppoa ja, koska älypuhelin on mukana lähes jokaisen nuoren arjessa. Koska älypuhelin on isossa osassa nuorten arkea, myös älypuhelimista lukeminen on yleistynyt. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että digikirjat eivät yksinään lisää ihmisten lukemista mutta monipuolistavat lukemisen mahdollisuuksia. (Kangas 2021.)

Kangas (2021) kertoo, että lukutaidon ja lukemisen edistämisessä voidaan hyödyntää digikirjoja, koska ne edistävät motivaatiota ja kiinnostusta lukemista

kohtaan. Digikirjojen käyttäminen ei kuitenkaan vielä ole yleistynyt huomattavasti opiskelussa (Kangas 2021). Naomi (2017) kuitenkin kertoo, että digikirjojen käyttö on kasvanut. Naomi (2017) myös lisää, että digikirjat vastaavat siihen, että ihmiset oppivat eri tavalla ja tarjoavat erilaisia lukemisen muotoja. Lukemisen käsite on myös muutoksessa, koska digikirjojen luettavien tekstien lisäksi käytössä yleistyvät myös kuunneltavat äänikirjat (Naomi 2017).

Naomi (2017) kertoo, että eri maiden tutkijat ovat vertailleet digikirjojen ja painetun kirjan käyttöä. Tutkimuksessa tutkittiin, kuinka paljon lukijat ymmärtävät ja muistavat lukemastaan. Huomattavaa tutkimuksessa oli, että lukemisen tavoilla ei sinänsä ollut eroja. (Naomi 2017.) Naomi (2017) kertoo myös, että Baron (2013) toteutti kyselyn yli neljälle sadalle yliopisto-opiskelijalle Yhdysvalloista, Japanista, Saksasta, Slovakiasta ja Intiasta. Opiskelijat olivat 18–26-vuotiaita. Tutkimuksessa tutkittiin mm. opiskelijoiden varaamaa aikaa eri lukemisen tavoille sekä sitä, mistä he pitivät eniten ja vähiten erilaisissa lukemisen tavoissa. (Baron 2013, Naomin 2017 mukaan.)

Tutkimuksen tulosten mukaan painettuja kirjoja käytettiin opiskelussa digikirjoja enemmän. Digikirjoja kuitenkin suosittiin opiskelussa niiden nopean saatavuuden vuoksi. Lisäksi digikirjat koettiin taloudellisesti halvemmiksi, kuin painetut kirjat. (Naomi 2017.) Huomattavaa tuloksissa oli se, että digikirjojen lukemiselle varattiin vähemmän aikaa tekstiin paneutumiselle kuin painetuissa kirjoissa. Digikirjoja myös luettiin silmäilemällä enemmän kuin painettuja kirjoja. Digikirjojen tekstin silmäileminen näkyi lukemisen kannalta luetun muistamisessa. (Naomi 2017.) Naomin (2017) mukaan Ackerman ja Goldsmith (2011) havaitsivat, että painetun kirjan lukemiseen verrattuna digitaaliseen lukemiseen verrattiin vähemmän aikaa, jolloin tekstin ymmärtäminen kärsi. Naomin (2017) mukaan myös Dyson ja Haselgrove (2000) havaitsivat, että luetun ymmärtäminen heikkeni, kun opiskelijat silmäilivät tekstiä lukiessaan.

Opinnäytetyön kannalta aiempien tutkimuksien näkökulmasta voidaan asettaa hypoteeseja opinnäytetyön mahdollisista tuloksista. Aikaisempien tutkimuksien tutkimustietojen näkökulmasta voidaan päätellä, että painettuja kirjoja käytetään digikirjoja todennäköisemmin opiskelussa. Digitekstien hyödyntäminen opiskelussa on kuitenkin kasvanut. Digitekstien käytön kasvaminen voi näkyä tottumuksena käyttää digikirjoja opiskelussa.

Aikaisempien tutkimusten pohjalta vaikuttaisi myös siltä, että digikirjoista lukemisella on sekä haasteita että mahdollisuuksia. Digikirjat vaikuttavat monipuolistavan lukemisen tapoja ja lisäävän lukemisen monipuolistumista. Digikirjojen haasteina näyttää kuitenkin olevan luetun sisäistämisen vaikeudet ja lukemansa muistamisen vaikeudet. Mahdollista on, että digikirjat tukevat painettujen kirjojen käyttöä tai digikirjojen käyttö on koettu osalla opiskelijoista luonnollisimmaksi lukemisen tavaksi ja kirjamuoto tukee omaa oppimisen tapaa.

Aikaisempien tutkimusten pohjalta mahdollista on myös se, että älypuhelinia käytetään lukemisessa paljon. Mielenkiintoista on selvittää, että käytetäänkö opiskelussa mieluiten puhelinta vai tietokonetta. Kummankin älylaitteen käytämisessä korostuvat tuttuus ja tottumus niiden käyttöön. Lisäksi tietokoneen ja puhelimen käytöllä on hyötyjä ja haasteita esim. tietokone vie tilaa ja puhelimessa on pieni näyttö. Molemmat ovat kuitenkin helposti kuljetettavissa ja käytettävissä. Lisäksi molemmissa digitekstien etsiminen on nopeaa.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuskysymykset

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymysten päätehtävänä on etsiä vastauksia opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteisiin. Tutkimuskysymyksillä etsitään vastauksia opiskelun näkökulmasta ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksista ja digikirjojen käytöstä.

Opinnäytetyön tavoitteiden pohjalta on laadittu kolme tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymykset ovat:

- Millaisia lukutottumuksia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on?
- Millaisia kokemuksia ammattikorkeakoulun opiskelijoilla on digikirjoista?
- Näkyykö digikirjojen käyttö jotenkin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksissa?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kautta pyritään selvittämään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia ja lukemisen tapoja. Lukutottumuksia tarkastellaan mm. selvittämällä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja, paikkoja, ajankohtia ja kirjamuotojen käyttöä. Lukutottumuksissa kirjamuotojen käyttöä tarkastellaan erityisesti digikirjojen kannalta. Digikirjojen

käytön tarkastelu tapahtuu erityisesti digikirjojen käytön määriä ja hankintatapoja tutkimalla. Digikirjoista tarkastellaan myös niiden käytön hyötyjä ja haasteita.

Toisen tutkimuskysymyksen kautta selvitetään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia digikirjojen käytöstä. Kolmannen tutkimuskysymyksen kautta tutkitaan, onko digikirjojen käytöllä ja lukutottumuksilla yhteyttä toisiinsa. Digikirjoista saatuja kokemuksia ja digikirjojen näkymistä lukutottumuksista tarkastellaan avointen kysymysten avulla. Avoimilla kysymyksillä saatiin perusteluita eri kirjamuotojen käyttämisestä sekä digikirjojen käyttämisen näkymisestä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opiskeluarjessa.

Tutkimuskysymykset, joita opinnäytetyössä käytetään, ovat ilmiötä kartoittavia ja selittäviä. Kartoittavia kysymyksiä hyödynnetään ilmiön selvittämisessä ja näkökulmien etsimisessä. Kartoittavat tutkimuskysymykset mahdollistavat myös hypoteesien asettamisen. Selittävät tutkimuskysymykset etsivät vastauksia tilanteille ja etsivät vastausta siihen, mistä syyt ja seuraukset johtuvat. (Hirsijärvi ym. 2009, 138.)

Tutkimuskysymysten vastauksia käsitellään tuloksia käsittelevissä luvuissa. Tulososion aluksi käsitellään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia. Seuraavissa osioissa kerrotaan tuloksia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden digikirjojen käytöstä sekä niiden hyödyistä ja haasteista. Lopuksi tutkimusosiossa käsitellään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia digikirjojen käytöstä ja pyritään tekemään havaintoja siitä, onko digikirjoilla ja lukutottumuksilla jotain yhteyttä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymysten näkökulmasta tutkimuskysymysten avulla selitetään ilmiötä ja tarkastellaan sitä. Näitä asioita tarkastellaan tutkimuksesta tehdyissä johtopäätöksissä opinnäytetyössä tehtyjen hypoteesien ja tutkimustulosten avulla. Johtopäätöksissä tulevat korostumaan myös teoretieto ja aikaisemmat tutkimustiedot.

3.2 Tutkimusote

Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön tutkimusote. Opinnäytetyön tutkimusote on määrällinen tutkimusote. Opinnäytetyön toteuttamisen, tiedon aineiston keruun ja sen analysoimisen perusteella määrällinen tutkimusote sopii opinnäytetyöhön parhaiten. Määrällisen tutkimusotteen käyttämisestä vahvistavat siinä korostuva ihmisjoukko, jolta kysytään kyselyssä samat kysymykset. Näin saadaan aineisto, jota kuvaillaan ja selitetään numeraalisesti. (Hirsijärvi ym. 2009, 134.)

Määrällisen tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä löytämään aineistosta ja teoriasta säännönmukaisuutta sekä esittämään, vertailemaan ja kartoittamaan ilmiötä koskevia asioita (Vilkkä 2007, 25–26). Määrällisessä tutkimuksessa myös teorialla on suuri merkitys, koska sen avulla kartoitetaan tutkittavan ilmiön säännönmukaisuuksia eli asioiden toistuvuutta (Vilkkä 2007, 25). Tämän lisäksi määrällistä tutkimusotetta hyödynnetään usein ilmiöiden syy- ja seuraussuhteiden etsintään, jolloin tutkimuksen totuudenmukaisuus rakentuu todettavissa olevista asioista. Todettavissa olevia asioita ovat esim. teorialat, havainnot ja aikaisemmat tutkimukset. (Hirsijärvi ym. 2009, 139.)

Opinnäytetyössä määrällinen tutkimusote toteutuu tutkimustuloksia vertailemalla teorialatietoon ja aikaisempiin tutkimuksiin. Lisäksi opinnäytetyössä on kuvattu hypoteeseja, joissa on pyritty pohtimaan teorian ja aikaisempien tutkimusten pohjalta mahdollisia tutkimustuloksia. Opinnäytetyön johtopäätöksissä tullaan kuvaamaan ja vertailemaan näitä asioita. Tämä tulee omalta osaltaan tukemaan opinnäytetyön määrällisyyttä.

3.3 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen kohde ja kohdejoukko. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen kohteena ovat lukutottumukset. Lukutottumukset ovat myös opinnäytetyössä tarkasteltu ilmiö, jota tarkastellaan erityisesti ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opiskelun näkökulmasta. Kohdejoukkona opinnäytetyössä ovat ammattikorkeakoulun opiskelijat. Tämä tukee määrällisen tutkimuksen otantaa, koska siinä kohdejoukoksi soveltuvat hyvin ihmiset (Hirsijärvi ym. 2007, 94).

Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tutkiminen on tärkeää, nuoret aikuiset jäävät usein lukutottumusten näkökulmasta ulkopuolelle (La Rosa 2021, 6). Tämä on havaittavissa erilaisten tutkimusten pohjalta. Esimerkiksi PISA-tutkimuksissa selvitetään pääsääntöisesti alle 15-vuotiaiden lukutaitoa ja motivaatiota lukemista kohtaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 2–3). Aikuisten PISA-tutkimuksissa kohderyhmänä ovat 16–65-vuotiaat (Malin ym. 2012, 6). Naomi (2017) toi esiin tutkimuksia, joissa oli tutkittu yliopiston opiskelijoiden digikirjojen käyttöä. Tämä tutkimus oltiin tehty vertailemalla yliopisto-opiskelijoiden lukemista ja lukemisen kokemuksia keskenään (Naomi 2017). Opiskelijat jäävät tästä näkökulmasta pienemmälle huomiolle lukutottumuksia tutkittaessa.

Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumusten tutkiminen on tärkeää, koska niin voidaan saada tietoa heidän lukemisen tavoistaan. Lisäksi olisi tärkeää kartoittaa myös ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia heidän kirjamuotojen hyödyntämisestään opiskelussa. Merkityksellistä tietoa on esim. erilaisten kirjamuotojen hyödyntäminen opiskeluissa ja onko kirjamuotojen käytössä tai saatavuudessa jotain haasteita. Opinnäytetyön kannalta tällainen tieto olisi tärkeää, koska se edistäisi tietoisuutta ammattikorkeakoululaisten lukutottumuksista ja samalla antaisi arvokasta tietoa ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kirjamuotojen käytöstä erityisesti digikirjojen käyttämisestä opiskelussa.

3.4 Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmää ja kuvailaan aineistonkeruumenetelmän käyttöä ja soveltuvuutta määrälliseen tutkimusmenetelmään. Opinnäytetyössä käytettävä aineistonkeruumenetelmä on kysely. Kysely toteutetaan yhteistyössä Xamkin kirjastopalveluiden kanssa ja se toteutetaan Webropol-kyselynä. Kysely on aineiston keruumenetelmä, jossa tietyistä perusjoukosta kysytään asioita samalla tavalla (Hirsijärvi ym. 2009, 193).

Määrällisessä tutkimusotteessa kyselyä hyödynnetään ryhmien ja teorian välisten erojen tulkinnassa, jolloin aineistonkeruumenetelmän avulla voidaan tuottaa tietoa todellisuudesta ja vaikutussuhteista. (Ronkainen & Karjalainen

2008, 19.) Määrällisessä tutkimuksessa aineiston määrien muutoksista saatua tietoa voidaan muodostaa myös matemaattisten mallien avulla, joita tulkitaan mm. hypoteesien avulla. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 19.) Kyselyn analysoinnin tavat tapahtuvat usein tilastollisesti ja numeraalisuutta hyödyntäen (Ronkainen & Karjalainen 2008, 29).

Kyselyn hyötyjä ovat mm. tutkimustiedon kattavuus ja aineiston käsittelyn helppotuminen. Haasteita kyselyn käyttämisessä ovat todenmukaisten vastausten saanti, kyselyyn vastaamattomuus ja kyselylomakkeen tekemisen ajan vievyys. (Hirsijärvi ym. 2009, 197.) Määrälliseen tutkimusotteeseen kysely soveltuu kuitenkin hyvin, koska sillä voidaan kerätä suurelta määrältä tietoa. Kyselyn toteuttaminen kuitenkin vaatii paljon aikaa suunnittelun. Lisäksi kysely täytyy testata ja tarkistaa ennen kuin se lähetetään jakoon. Ennen kyselyn jakamista täytyy myös tehdä kyselyä varten tietosuojaseloste.

Muita huomioita kyselyn toteuttamisen kannalta ovat kieliasun tarkistaminen ja kyselyn visuaalisuuteen panostaminen. Kysely on myös tärkeä saada selkeäksi vastaajan etenemisen kannalta. Kyselyn kysymyksiä on myös hyvä jakaa osioihin. Aluksi kannattaa kysyä taustatiedot, sen jälkeen lukutottumuksista ja digikirjojen käytöstä. Kyselyn lopuksi kannattaa kysyä vielä avoimet kysymykset, joilla saadaan tietoa ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kirjamuotojen käytöstä ja digikirjojen merkityksestä opiskelussa. Kysely toteutetaan yhteistyössä Xamkin kirjastopalveluiden kanssa, joten kyselyn loppuosiossa kysytään myös ammattikorkeakoulun opiskelijoiden Xamkin kirjastopalveluiden käyttämisestä ja kirjastopalveluiden kehittämisestä.

3.5 Tutkimuksen aineiston analyysimenetelmä

Tässä luvussa kuvaillaan opinnäytetyössä hyödynnettyä analyysimenetelmää määrällisessä tutkimuksessa. Määrällisessä tutkimuksessa hyödynnetään analyysimenetelmiä, joiden avulla saadaan tietoa tutkittavista ilmiöistä. Määrällisen tutkimuksen onnistumisen kannalta on oleellista, että tutkimuskysymyksiin pyritään etsimään mahdollisimman ennakoivasti menetelmiä, joiden avulla saadaan mahdollisimman luotettavaa aineistotietoa. (Vilkkä 2007, 119.)

Analyysimenetelmän luotettavuuteen panostamalla vähennetään virheiden syntymisen riskiä. Tässä korostuu tutkimuksen reliabiliteetti, joka kuvaa tulosten luotettavuutta. Reliabiliteetti näkyy opinnäytetyössä mm. tulosten toistuvuutena ja mittaustulosten toistuvuutena. (Hirsijärvi ym. 2009, 231). Analyysimenetelmän luotettavuutta edistää myös tutkimustulosten numeraalinen muoto, joka auttaa tutkimustulosten luotettavuuden ja havainnoinnin tarkastelua ja vertailua (Hirsijärvi ym. 2009, 322–323).

Muuttujien tutkimiseen on erilaisia menetelmiä. Webropol-ohjelma sisältää kyselytyökalun, jossa on analyysi- ja raportointityökalu. Raportointityökalu näyttää kyselyn tuloksia numeraalisesti. Kyselyn tuloksia on myös tarvittaessa mahdollista tarkastella erilaisista näkökulmista Webropol-ohjelman suodatus-työkalun avulla. Opinnäytetyössä tuloksia esitetään pääsääntöisesti numeraalisten taulukoiden ja kaavioiden avulla. Avoimien kysymysten aineistoja määrällisessä tutkimuksessa voidaan analysoida tutkimuksen aineistoja, aikaisempia tutkimuksia, teorian tietoja ja asetettuja hypoteeseja vertailemalla. (Hirsijärvi ym. 2009, 322–323.)

4 TULOKSET

4.1 Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia

4.1.1 Vastaajat opiskelun vaiheen mukaan

Opinnäytetyö toteutettiin Webropol-kyselynä 6.3.2023–15.3.2023. Kysely jaettiin internetlinkkinä sähköpostiin ja Luxiin. Internetlinkin saivat Kotkan, Kouvolan, Mikkelin ja Savonlinnan opiskelijat. Kyselyyn vastasi 405 ammattikorkeakoulun opiskelijaa.

Ensin ammattikorkeakoulun opiskelijoilta kysyttiin taustatietoja. Taustatietojen avulla saatiin suuntaviiva siitä, monettako vuotta opiskelijat opiskelivat ammattikorkeakoulussa. Kyselyyn vastanneiden enemmistö koostui ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoista, joiden määrät olivat lähellä toisiinsa. (Taulukko 1.)

Eniten kyselyyn vastasivat ensimmäisen vuoden opiskelijat, joilta vastauksia tuli noin 30 % (n=122). Toisen vuoden opiskelijoista kyselyyn vastanneiden

määrä oli noin 29 % (n=118) ja kolmannen vuoden opiskelijoista noin 28 % (n=112). Neljännen vuoden opiskelijoista vastasi noin 4 % (n=15) ja viidennen vuoden opiskelijoista vain noin 1 % (n=5). Muilta kyselyyn vastanneilta ammattikorkeakoulun opiskelijoilta tuli vastauksia yhteensä noin 8 % (n=33). Heidän enemmistönsä koostui Yamkin opiskelijoista, polkuopiskelijoista, avoimen opiskelijoista, monimuoto opiskelijoista, jatkoajalla opiskelevista ja valmistuneista opiskelijoista. Heidän lisäksi kyselyyn vastasi myös muutama osajakoulutusta ja korkeakouludiplomia suorittamassa olleet opiskelijat. (Taulukko 1.)

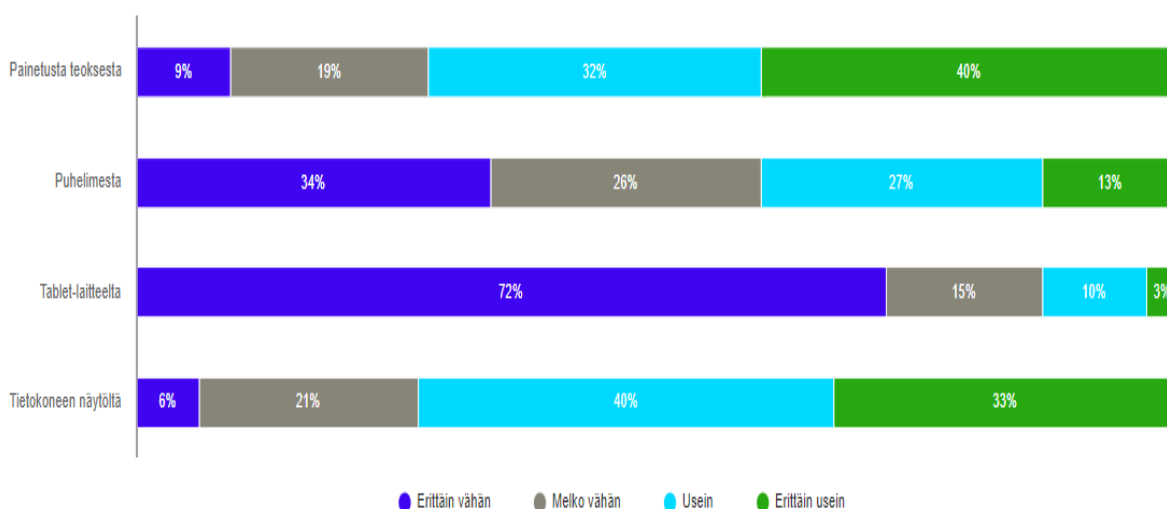
Taulukko 1. Vastaajat vuosiluokan mukaan

Opiskeluvuosi	n	%
1. Vuoden opiskelija	122	30 %
2. Vuoden opiskelija	118	29 %
3. Vuoden opiskelija	112	28 %
4. Vuoden opiskelija	15	4 %
5. Vuoden opiskelija	5	1 %
Muu	33	8 %
Yht.	405	100 %

4.1.2 Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja

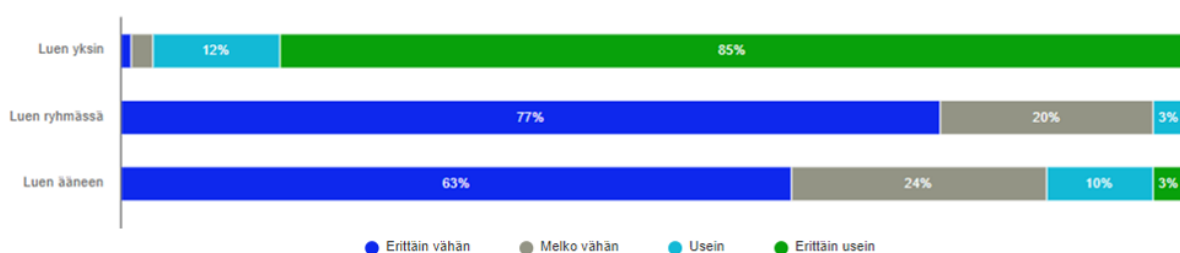
Tässä opinnäytetyön ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä käsiteltiin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksia. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen ja opinnäytetyön tavoitteiden pohjalta kyselyssä tarkasteltiin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja. Lukemisen tapojen pohjalta keskeistä tietoa on mm. ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisessa hyödyntämät lukemisen välineet. Tässä luvussa käsitellään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja. Aluksi luvussa tarkastellaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisessa hyödynnettäviä lukemisen välineitä. Tämän jälkeen käsitellään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tapoja.

Kyselyyn vastanneista ammattikorkeakoulun opiskelijoista suurin osa luki opiskelua varten eniten tietokoneelta. Tietokoneen lisäksi myös painettuja teoksia käytettiin opiskelussa paljon. Tietokoneelta luki usein noin 40 % opiskelijoista ja painetusta teoksesta noin 32 % opiskelijoista. Puhelinta opiskelijat käyttivät opiskeluun liittyvään lukemiseen selvästi vähemmän. Puhelinta käytti opiskeluun usein vain noin 27 % opiskelijoista. Tablet-laitetta käytettiin opiskeluun liittyvään lukemiseen kaikista vähiten. Tablet-laitetta käytti erittäin vähän lukemiseen noin 72 % opiskelijoista. (Kuva 1.)

Kuva 1. Opiskelussa hyödynnetyt eniten tietokonetta

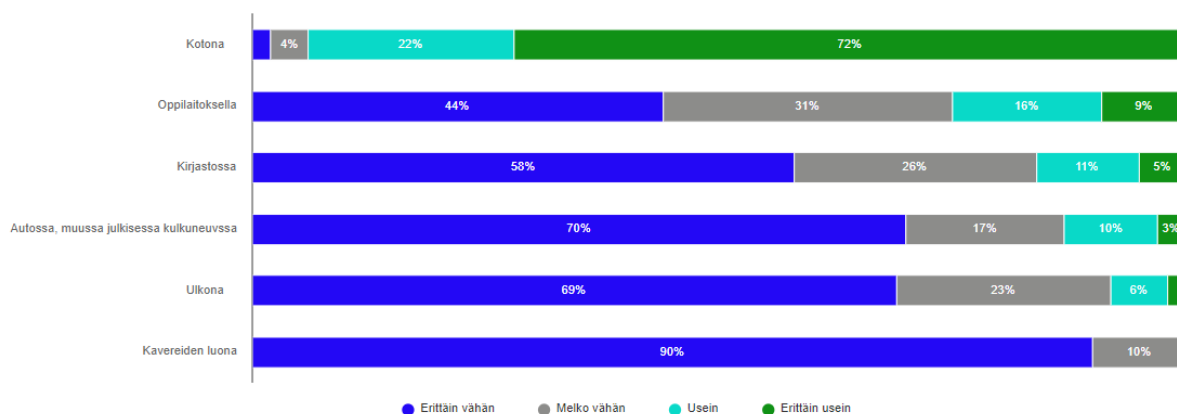
Ammattikorkeakoulun opiskelijoista suurin osa luki opiskeluun liittyen eniten yksin. Ammattikorkeakoulun opiskelijoista jopa 85 % lukee opiskeluihin liittyen erittäin usein. Ryhmässä ammattikorkeakoulun opiskelijat lukivat opiskeluun liittyen huomattavasti vähemmän. Ryhmässä opiskelijoista luki erittäin vähän jopa 77 % ammattikorkeakoulun opiskelijoista. Kyselyn mukaan myös ääneen lukemista tapahtui erittäin vähän. (Kuva 2.)

Kuva 2. Opiskelijat lukivat eniten yksin

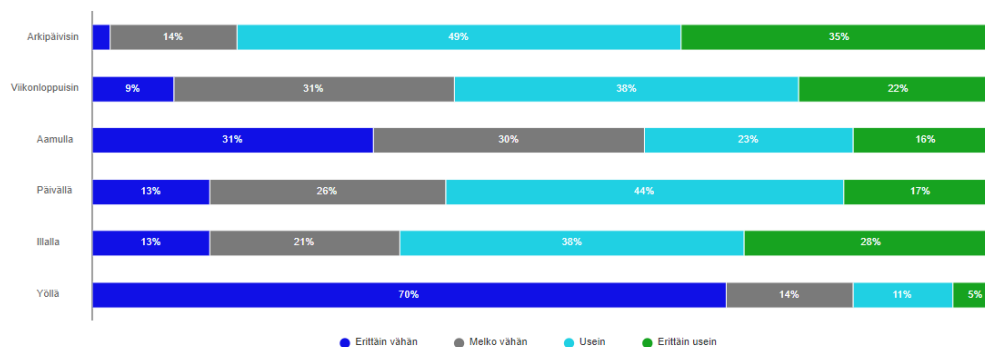
4.1.3 Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen paikat ja ajankohdat

Lukutottumusten kannalta keskeisiä lukemisen tapoja ovat lukemisen paikat. Kyselyssä kartoitettiin, missä opiskelijat lukivat opiskeluun liittyen. Kyselyn pohjalta selvisi, että suurin osa ammattikorkeakoulun opiskelijoista luki opiskeluun liittyen eniten kotona. Kotona opiskeluun liittyen luki erittäin usein jopa 72 % ammattikorkeakoulun opiskelijoista. Kotona opiskeluun liittyvään lukemiseen verrattuna oppilaitoksilla ja kirjastoilla luettiin selvästi vähemmän. Ammattikorkeakoulun opiskelijoista vain 9 % luki oppilaitoksella ja 5 % kirjastolla. Autossa tai muussa julkisessa kulkuneuvossa luettiin vähän, myös ulkona luettiin vähän. Kaikista vähiten opiskeluun liittyen luettiin kavereiden luona. (Kuva 3.)

Kuva 3. Ammattikorkeakoulun opiskelijat lukivat eniten tietokoneelta

Opinnäytetyön lukutottumusten näkökulmasta on hyvä tarkastella myös lukemisen ajankohtia. Kyselyssä kysyttiin, milloin opiskelijat lukivat opiskeluun liittyen. Suurin osa luki opiskeluun liittyen arkipäivisin. Arkipäivisin opiskeluun liittyen luki usein noin 49 % ja viikonloppuisin noin 38 % opiskelijoista. Lukemisen ajankohta sijoittui usein päivälle ja illalle. Illalla luettiin vain hieman enemmän kuin päivällä. Aamulla lukeminen koettiin selvästi vähemmän miellyttäväksi. Vähiten ammattikorkeakoulun opiskelijat lukivat yöllä. Opiskelijoista 70 % luki opiskeluun liittyen erittäin vähän. (Kuva 4.)

Kuva 4. Opiskelijat lukivat lukemiseen liittyen eniten arkipäivisin päivällä ja illalla

4.2 Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden digikirjojen käyttö

4.2.1 Kirjamuotojen käyttömääriä

Tässä luvussa käsitellään ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kirjamuotojen käyttöä. Digikirjojen käyttämisen syistä opiskelussa tarkastellaan tarkemmin niiden omassa luvussa. Opiskelussa hyödynnettiin painettuja kirjoja, e-kirjoja ja äänikirjoja. Enemmistö ammattikorkeakoulun opiskelijoista kuitenkin käytti opiskelussa painettuja kirjoja digikirjoja enemmän. (Kuva 5.)

Painettujen kirjojen valinnassa korostuivat kirjamuodon helppokäyttöisyys sekä etenemisen selkeys ja lukemansa ymmärtäminen.

”Painettua kirjaa on helppo selailla, siihen voi laittaa post-it lapuilla helposti merkintöjä (omaan kirjaan laitaa suoraan merkinnät marginaaleihin), sivunumerot on helppo ottaa ylös, ja sisällön muistaa paremmin kun saa selkeän kokonaiskuvan esim. oliko asia-x mainittu noin puolivälissä kirjaa vai lopussa.”

Painettujen kirjojen käyttöä pidettiin myös tottumuskysymyksenä. Painettujen kirjojen käytössä korostuivat myös kirjamuodon aistikokemukset ja kirjamuodon selkeys.

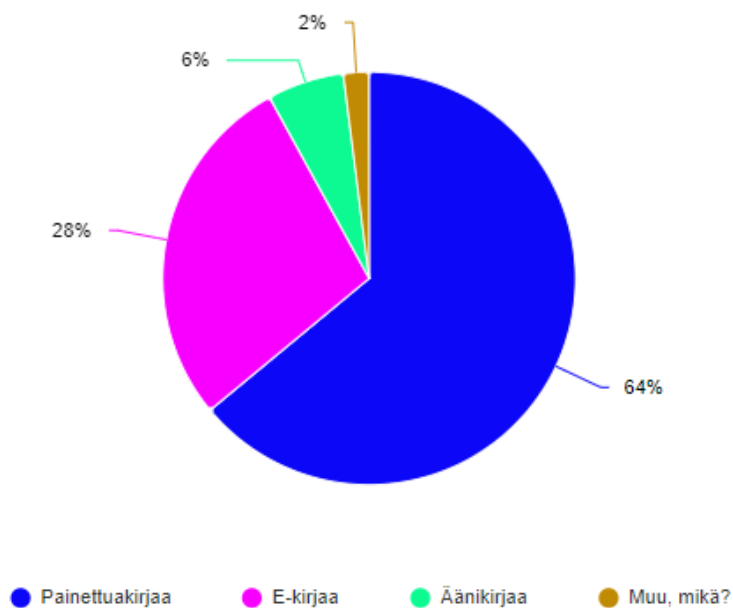
”Olen tottuneempi lukemaan paperilta kuin näytöltä pidempää tekstiä.”

”Koen että painetusta kirjasta on miellyttävämpi lukea, kuin tietokoneen tai puhelimen kirkkaalta näytöltä. Itse pidän myös painetun kirjan tuntuista ja konkreettisuudesta.”

Painettujen kirjojen valinnassa korostui myös se, että niitä pidettiin turvallisempina ja varmempana tapana lukea kuin digikirjoja.

”E-kirjojen kanssa on usein ollu ongelmia, joten luotan enemmän painettuihin kirjoihin.”

Opiskelijoista 64 % valitsi opiskelemiseen painetun kirjan. E-kirjoja käytettiin opiskelussa enemmän kuin äänikirjoja, mutta huomattavasti vähemmän kuin painettuja kirjoja. Digikirjoista e-kirjan opiskeluun valitsi 28 % opiskelijoista ja äänikirjan 6 % opiskelijoista. Muita materiaaleja, joita opiskelijat mainitsivat käyttävänsä opiskelussa, olivat opettajien jakamat materiaalit. (Kuva 5.)

Kuva 5. Ammattikorkeakoulun opiskelijoista selvä enemmistö käytti painettua kirjaa opiskelussa

4.2.2 Digikirjojen hankintatavat

Digikirjoja opiskelua varten hankittiin eniten Xamkin kirjastolta. Xamkin kirjastolta digikirjoja hankki noin 76 % opiskelijoista. Muista kirjastoista digikirjoja hankittiin huomattavasti Xamkin kirjastoa vähemmän. (kuva 6.) Tämä voi kertoa siitä, että Xamkin kirjastot ovat opiskelijoille tuttuja.

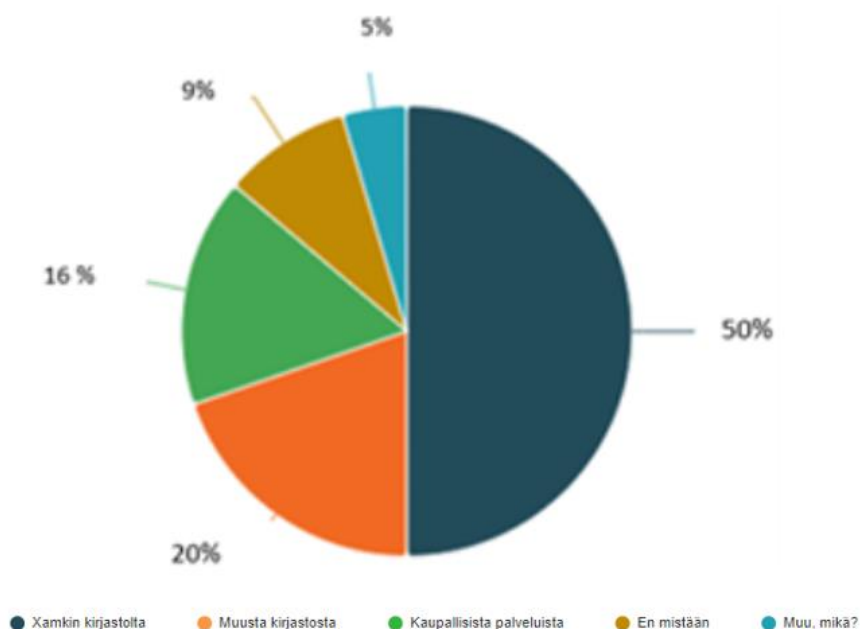
Xamkin kirjastoon verrattuna muista kirjastoista hankittiin digikirjoja vähemmän kuin Xamkin kirjastosta. Muista kirjastoista digikirjan hankki vain 20 % opiskelijoista. Kaupallisista palveluista hankittiin digikirjoja myös hyvin vähän. Digikirjoja kaupallisista palveluista hankki vain 16 % opiskelijoista. (kuva 6.) Tuloksista voidaan havaita, että digikirjoja hankitaan opiskelua varten myös muista kirjastoista ja kaupallisista palveluista.

Digikirjoja muualta hankki pieni osa opiskelijoista. Digikirjoja opiskelussa muualta hankki 5 % opiskelijoista. (kuva 6.) Opiskelijat mainitsivat hankkivansa digikirjoja internetistä. Esille nousivat myös Internettiin ladatut ilmaiset kirjat ja lähdemateriaalit.

”Netistä.”

”Satunnaisista nettisivuista.”

Opiskelijoista oli myös pieni osa, joka ei hankkinut digikirjoja mistään. Digikirjoja opiskelua varten ei hankkinut mistään 9 % opiskelijoista. (kuva 6.) Tulosten mukaan enemmistö opiskelijoista käytti digikirjoja opiskeluissaan. Tulosten mukaan on myös havaittavissa, että digikirjojen hankinnassa ensisijaseksi vaihtoehdoksi nähdään Xamkin kirjastopalvelut. On myös mahdollista, että mikäli tiettyä digikirjaa ei ole löytynyt tai digikirjoja ei ole ollut riittävästi ollaan hankittu digikirja muualta. Digikirjojen hankinnassa voi korostua myös tottumus niiden hankintaan.

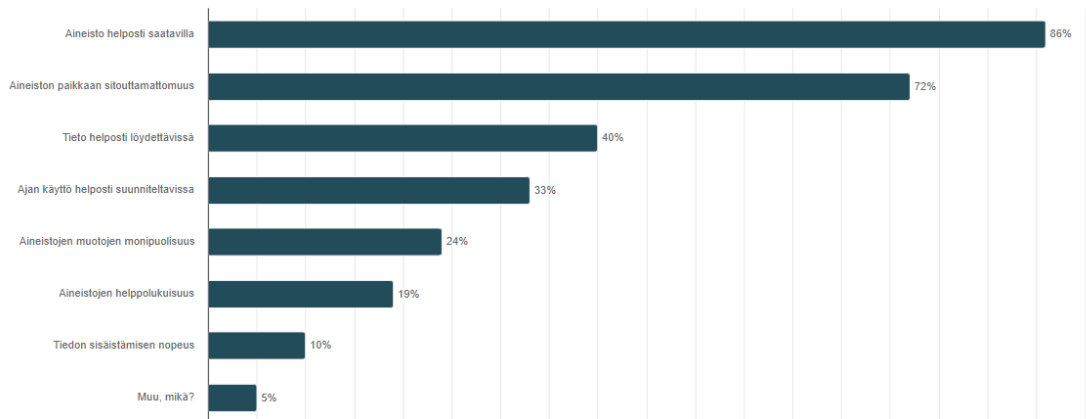

Kuva 6. Digikirjoja hankittiin opiskelua varten eniten Xamkin kirjastoilta

4.2.3 Digikirjojen käyttöön vaikuttavat tekijät

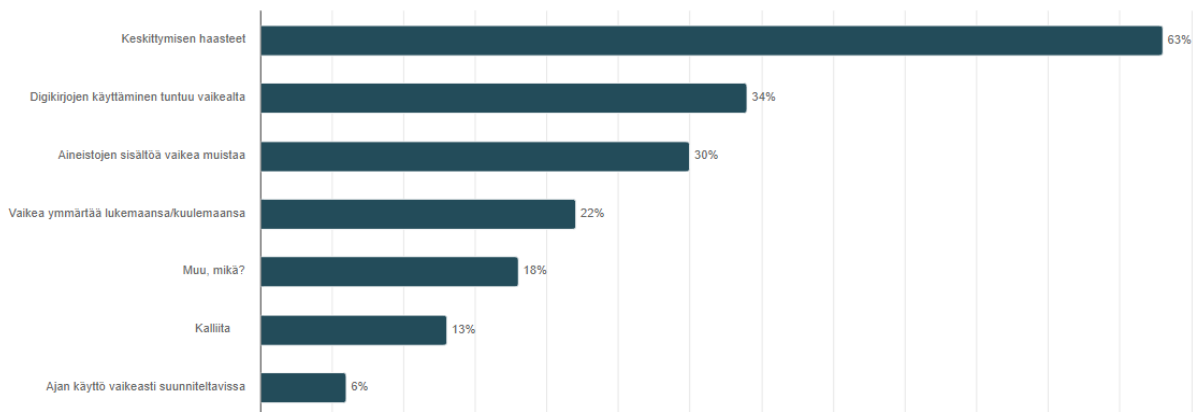
Digikirjojen suurimmiksi hyödyiksi koettiin aineiston saatavuus ja niiden paikkaan sitoutumattomuus. Opiskelijoista noin 86 % koki, että digikirjojen suurin

hyöty oli niiden helposti saatavuus ja noin 72 % aineistojen paikkaan sitoutumattomuus. Digikirjojen pienimmiksi hyödyiksi koettiin aineistojen helppolukuisuus ja tiedon sisäistämisen nopeus. Digikirjat helppolukuisiksi koki vain noin 19 % opiskelijoista ja tiedon sisäistämisen nopeaksi vain noin 10 % opiskelijoista. (Kuva 7.)

Kuva 7. Digikirjojen käytössä suurimmiksi hyödyiksi koettiin niiden nopea saatavuus sekä niiden paikkaan sitoutumattomuus

Digikirjojen suurimmaksi haasteeksi koettiin keskittymisen haasteet, myös digikirjojen käyttäminen koettiin hankalaksi. Digikirjojen pienimmiksi haasteiksi koettiin ajan käytön suunnittelu ja niiden hinta. Keskittymisen haasteet digikirjojen haasteiksi koki noin 63 % opiskelijoista ja digikirjojen käyttämisen koki vaikeaksi noin 34 % opiskelijoista. Digikirjat koki kalliiksi vain noin 13 % opiskelijoista ja ajan käytön suunnittelun haasteeksi vain noin 6 % opiskelijoista. (Kuva 8.)

Kuva 8. Opiskelijoista suurin osa koki digikirjojen käytössä haastavimmaksi keskittymisen haasteet

Palkki diagrammeja havainnoimalla voi huomata, että digikirjojen käytössä koettiin olevan sekä hyviä, että huonoja puolia. Tuloksissa toistuivat aiemmissa teorioissa esille tulleet digikirjojen haasteet ja hyödyt. Digikirjat vastasivat ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opiskelun tarpeisiin digikirjojen nopean saatavuuden näkökulmasta. Selkeästi haasteeksi kuitenkin nousi lukemaansa keskittymisen haasteet.

4.3 Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia digikirjojen käytöstä

4.3.1 Digikirjojen käyttämisen syitä

Tässä luvussa tarkastelen tarkemmin digikirjojen käyttöön liittyviä tekijöitä. Digikirjojen käytön syitä tarkastellaan avointen kysymysten pohjalta. Avoimissa kysymyksissä pyydettiin ammattikorkeakoulun opiskelijoita perustelemaan opiskelussa hyödyntämänsä kirjamuodon käyttöä. Toisessa avoimessa kysymyksessä heitä pyydettiin kertomaan, näkyikö digikirjojen käyttö jotenkin heidän lukemisen tavoissaan.

Kyselyssä digikirjojen käyttämiselle löytyi hyviä perusteluita. E-kirjojen käyttöä opiskelussa perusteltiin käytön helppoudella. Lisäksi e-kirjojen käyttöä perusteltiin kirjamuodon saannin vaivattomuudella. E-kirjojen käytössä korostu myös se, että niitä oli usein tarjolla enemmän, kuin painettuja kirjoja.

”Käytän digikirjoja opiskelutehtävissäni paljon. Ne ovat ilmaisia, saan yleensä vaivatta ne käsiini ja pystyn kotoa käsin lainaamaan. Niitä on myös yleensä enemmän kuin painettuja versioita! Välillä digikirjoja on hankala lukea, sillä niissä ei aina ole sivunumeroita/kappalejakoja selkeästi esillä.”

”On heti saatavilla ei tarvitse lähteä kotoa pois.”

”Kätevä, voi lukea lyhyitäkin pätkiä, milloin haluaa, kun on puhelin mukana.”

Myös äänikirjojen käyttämiselle löytyi hyviä perusteluita. Äänikirjojen käytössä korostuivat kuuntelun ajasta riippumattomuus ja kirjamuodon paikkaan sitoutumattomuus.

”Asiat jäävät paremmin mieleen sekä ajankäytön vuoksi. Äänikirjaa pystyy kuuntelemaan samalla kun tekee muita askareita.”

Äänikirjojen koettiin myös mahdollistavan ajankäyttämisen monipuolisemmin

”Ajan käytöllisistä syistä.”

Lisäksi äänikirjat koettiin hyväksi silloin, kun ne tukivat omaa tapaa oppia.

”Saan siitä itse eniten irti, koska opin kuuntelemalla.”

Digikirjojen vaikutuksista lukutottumuksien kannalta voidaan havaita, että ammattikorkeakoulun opiskelijat tunnistavat hyvin itselleen sopivimmat kirjamuodot. Kerätyn aineiston pohjalta voidaan myös huomata, että opiskelussa hyödynnetään painettujen kirjojen lisäksi myös digikirjoja. Digikirjat näyttävät vaikuttavan erityisesti tarvittavan tiedon saannin nopeuteen ja parhaimmillaan näyttävät tukevan opiskelemisen tapoja.

4.3.2 Digikirjoista saatuja kokemuksia

Tässä osiossa tarkastellaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia siitä, miten digikirjat näkyvät heidän opiskelussaan. Digikirjojen käytön näkemysistä opiskeluun tuli melko laajasti ja monipuolisesti näkemyksiä.

Osa opiskelijoista koki digikirjojen käytön opiskelun kannalta positiivisena. Digikirjojen koettiin myös lisäävän mahdollisuuksia lukemiselle ja lisäävän lukemista.

”Oppikirjat luen kaikki diginä jos mahdollista, helpompi lukea kun tekstin saa isoksi ja ei tarvitse pitää käsiä kirjaasennossa kokoajan. Voi lukea selälleen sohvalla helpommin jne ”

”Lukisin huomattavasti enemmän, mikäli kirjastojen e-kirja-valikoima olisi kattavampi. Tietokirjallisuutta on vaikea löytää digikirjana suomeksi kirjoitettuna.”

Osa opiskelijoista koki digikirjat pakonomaiseksi vaihtoehdoksi painetulle kirjalle.

”Käytän digikirjoja, jos en saa painettua kirjaa käyttöni. Koen helpomaksi tavallisen kirjan käytön, sillä koen, että puhelimen näyttö on niin pieni, että lukeminen ei ole mukavaa. Tietokoneella on sidottu koneeseen, vaikka sen pystyykin siirtämään helpohkosti paikasta toiseen. Tablettia en omista.”

Aineiston pohjalta voi huomata, että digikirjaa ei aina koeta mielekkääksi mutta, jos tarvittavan tiedon tarvitsee nopeasti tai kirjaa ei ole muussa muodossa saatavilla opiskelijat sopeutuvat siihen, mitä on mahdollista opiskelussa käyttää.

”En juuri käytä digikirjoja. Opiskelen työn ohella ja tuijotan eri ruutuja päivittäin useita tunteja. Perinteinen kirja on mukavaa vaihtelua siniselle valolle.”

”Käytän digikirjoja, jos en saa painettua kirjaa käyttöni. Koen helpomaksi tavallisen kirjan käytön, sillä koen, että puhelimen näyttö on niin pieni, että lukeminen ei ole mukavaa. Tietokoneella on sidottu koneeseen, vaikka sen pystyykin siirtämään helpohkosti paikasta toiseen. Tablettia en omista.”

Digikirjojen käytöstä saatujen kokemusten pohjalta voidaan havaita, että digikirjojen käyttäminen opiskelussa on yksilöllistä. Digikirjat näyttäytyivät opiskelijoiden lukutottumuksissa yksilöllisinä.

”Se on henkilökohtainen mieltymykseni johon olen vain tottunut ja koen sen miellyttävämmäksi lukea kuin e-kirja.”

Digikirjojen käyttämiseen vaikuttivat tottumukset ja aikaisemmat kokemukset digikirjojen käytöstä. Kokemukset vaikuttivat asenteisiin digikirjoja kohtaan ja siihen, millaisia tottumuksia digikirjojen käytöstä oli.

”E-kirjojen kanssa on usein ollut ongelmia, joten luotan enemmän painettuihin kirjoihin.”

”Ennen käytin paljon painettuja kirjoja, mutta hommasin e-kirjoja varten tablet-laitteen jonka jälkeen aineistojen lukeminen opiskelussa ja vapaaajalla on ollut miellyttävää. Joissain sovelluksissa pystyt muokkaamaan ulkoasua jolloin lukeminen on enemmän silmä ystävällisempää.”

Digikirjojen käytöstä saatujen kokemusten pohjalta voidaan myös huomata, että ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukemisen tavat ovat monipuolistuneet. Moni opiskelija osaa hyödyntää digikirjaa opiskelussa tarvittaessa. Digikirjan valintaan kuitenkin vaikuttaa vahvasti kirjamuodon vaikutus omaan lukemiseen ja oppimiseen. Merkittävää on se, että vaikka painettuja kirjoja suositaan yhä enemmän opiskelussa, myös digikirjoja osataan hyödyntää opiskelussa tarvittaessa. Digikirjat nähdään helppoina löytää ja parhaimmillaan ne monipuolistavat opiskelijoiden lukemista ja tukevat painettuja kirjoja.

”Pidän kyllä kaikista kirjojen muodoista mutta painettu kirja on ehkä kuitenkin lemppari. On kiva, ettei tarvitse tuijottaa kirkasta näyttöä.”

”Painetusta saa hyvin tarvittavan tiedon, äänikirjasta saan kokonaisuudet.”

4.3.3 Digikirjojen vaikutukset lukutottumuksiin

Digikirjat nähdään painettuja kirjoja tukevana lukumuotona, joka tuo lisää mahdollisuuksia lukemiseen. Digikirjojen määrän ja käytön koetaan myös kas-

vaneen opiskelussa. Opetuksessa osa tarvittavista lähteistä voi löytyä vain digitaalisena vaihtoehtona. Toisaalta osa opiskelijoista koki myös, että digikirjoja tarvittaisiin enemmän eikä niitä aina löydy tarvittaviin opintojaksoihin liittyen.

”Digikirjoja käytän opiskelun apuna. Aluksi niiden käyttö vaati harjoittelua, mutta nyt ne tuntuvat helpoilta käyttää. Täytyy toki muistaa, että tarkistaa niiden ajankohtaisuuden (painovuoden ja päivitykset). Muuten ns. vapaa-ajan lukemisessa suosin painettua kirjaa. Silloin lukemiseen keskittyy kokonaisvaltaisesti eikä tee samalla esimerkiksi kotitöitä. Äänikirjat eivät ole minun ”juttu”. Yritin kuunnella niitä noin pari vuotta sitten, mutten päässyt niiden kanssa sinuiksi. Jotkut kuuntelevat äänikirjoja esimerkiksi lenkillä ollessaan, mutta itse valitsen mieluummin luonnon äänet ja kuuntelen niitä.”

”Suurin osa tenttimateriaaleista on saatavilla vain digitaalisena, joten käytän niitä melko usein.”

”Suosin enemmän painettua, mutta tutkimusaineistona digikirjat ja aineistot ovat lisääntyneet. Esim lehdet ja alan kirjat.”

Digikirjojen lukuinnostamisen vaikutuksesta tuli erilaisia näkemyksiä. Osalla opiskelijoista digikirjat lisäsivät innostusta lukemiseen, koska se toi uusia tapoja lukea ja vaikuttaa lukemansa sisäistämiseen.

”Äänikirjat ovat lisänneet lukemista, koska voin kuunnella niitä esim. kävellessä. Olen myös lukenut/kuunnellut paikoissa, joissa en fyysisistä kirjaa lukisi.”

Osa opiskelijoista koki, että digikirjat laskivat lukuintoa, koska ne koettiin epämiellyttävämmiksi lukea.

”Lukumotivaatio vähenee, koska näytöltä ei ole kiva lukea. Kuitenkin digikirjat ovat helpommin saatavissa, joten niitä tulee käytettyä enemmän kuin fyysisiä.”

Aineiston pohjalta voidaan havaita, että digikirjojen käyttäminen on kasvanut opiskelussa. Digikirjojen käyttömahdollisuudet ovat myös monipuolisia. Parhaimmillaan digikirjat edistävät lukemista ja lisäävät lukuintoa. Osa opiskelijoista voi kuitenkin kokea digikirjat itselleen vieraammiksi kirjamuodoiksi, jolloin niiden käyttäminen ei tunnu luontevalta. Mikäli kirjamuoto ei tunnu luki- jasta luontevalta se vaikuttaa motivaatioon lukemista ja opiskelua kohtaan.

5 TULOKSISTA TEHDYT JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustulosten keskeisimmät tulokset. Tässä luvussa myös vertaillaan tutkimustuloksia aikaisemmin esitettyihin hypoteeseihin, teorioihin ja tutkimuksiin. Opinnäytetyössä tutkittavan ilmiön ja aikaisempien pohjalta asetettiin hypoteeseja. Alussa teorian pohjalta pohdittiin,

että opiskelijoiden lukutottumukset ovat yksilöllisiä. Tähän viittasivat kirja muotojen erilaiset käyttömahdollisuudet ja kirjamuotojen ominaisuudet (Kajander 2021, 85). Saadun tutkimusaineiston mukaan kirjamuotoja käytettiin hyvin monimuotoisesti, mutta opiskelijoilla oli, myös omia yksilöllisiä tottumuksia ja mieltymyksiä lukemisen tapoihin. Myös kokemukset digikirjojen käytöstä ja vaikutuksesta opiskelijoiden lukutottumuksiin olivat yksilöllisiä. Tämä näkyi mm. avoimissa vastauksissa näkemysten monipuolisuutena.

Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lukutottumuksissa näkyi, että painettuja kirjamuotoja suosittiin opiskelussa enemmän kuin digikirjoja. Painetuissa kirjoissa korostuivat erityisesti tottumukset kirjamuotoon. Lisäksi painettujen kirjojen käytössä korostui keskittymisen helppous kirjamuotoon. Aikaisemman tutkimuksen pohjalta oli havaittavissa, että opiskelussa käytetään yhä enemmän painettuja kirjoja, koska digikirjojen käyttäminen kouluissa ei ole vielä yleistynyt suuressa mittakaavassa (Kangas 2021).

Siitä huolimatta, että opiskelussa käytettiin edelleen vahvasti painettuja kirjoja digikirjojen käyttö, oli yleistynyt opiskelijoiden keskuudessa. Moni opiskelijoista käytti opiskeluissaan digikirjoja. Syyt digikirjojen käyttöön kuitenkin vaihtelivat. Digikirjojen käyttämiseen vaikutti erityisesti se, että ne koettiin niiden saatavuudelta hyväksi kirjamuodoksi. Osa opiskelijoista myös koki digikirjojen edistävän heidän oppimistaan ja lisäävän heidän lukemistaan. Tätä tulosta vahvistivat Lukukeskuksen (2023) tekemät tulokset, joissa kerrottiin, että digikirjojen käyttö on yleistynyt, mutta painettuja kirjoja käytetään tästä huolimatta enemmän. Digikirjojen hyödyntämistä oman oppisen tavaksi tuki La Rosan (2023, 16) kertoma tulos siitä, että digikirjojen oman oppimisen tavan tukemisen taustalla näkyi mm. äänikirjojen käytössä korostunut kuulemisen kautta oppiminen.

Digikirjoja ei kuitenkaan aina käytetty vapaaehtoisesti. Osa opiskelijoista käytti digikirjaa vain silloin, kun ei ollut painettua kirjamuotoa saatavilla. Osa opiskelijoista kertoi myös käyttävänsä sekä painettuja, että digikirjoja toistensa tukena. Painetun kirjan suosioon voi vaikuttaa se, että opiskelijoilla voi olla paljon varhaisia kokemuksia painettujen kirjojen käytöstä. Digikirjojen käyttämisessä puolestaan voisi korostua se, että moni opiskelija on sopeutunut digiaikaan hyvin ja, koska digiteksteistä on tullut osa opiskelijoiden arkea.

Digikirjoja hankittiin eniten Xamkin kirjastolta. Myös muista kirjastoista ja kaupallisista palveluista hankittiin digikirjoja. Tämä tulos viittaa siihen, että Xamkin kirjastopalvelut ovat melko hyvin opiskelijoiden tiedossa ja, että Xamkin kirjastopalveluista löytyy hyvin opiskelussa tarvittavia kirjamuotoja. Muita kirjastopalveluita ja kaupallisia kirjapalveluita saatetaan käyttää toissijaisina digikirjojen hankinta paikkoina silloin, jos tarvittavaa kirjaa ei ole saatavilla. Muista kirjastoista saatetaan hankkia digikirjoja myös sen vuoksi, että sieltä on totuttu hankkimaan aikaisemmin opiskelijoiden tarvitsemat digikirjat.

Lukemisen tavoista selvisi, että opiskelijat käyttivät opiskeluun liittyvään lukemiseen eniten tietokonetta. Huomattavaa oli myös se, että älypuhelinta käytettiin opiskelutarkoituksessa lukemiseen huomattavasti vähemmän kuin tietokonetta. Tämä on tulosten kannalta mielenkiintoista, koska älypuhelin on suuressa osassa ihmisten arkea ja sen käyttö on tullut entistä luontevammaksi. Tietokoneen suosi opiskelussa voi liittyä siihen, että tietokone tarjoaa isomman näkymän lukemiselle. Tietokoneella voi olla myös helpompi pitää useampaa lähdettä auki ja palata haluamaansa kohtaan lukemaansa.

Opiskelijat lukivat eniten kotonaan. Yllättävää oli huomata, että oppilaitoksella ja kirjastoilla luettiin melko vähän kotiin verrattuna. Kotona lukemista on voinut lisätä korona-aika. Opiskelijat lukivat opiskeluun liittyen enemmän arkisin kuin viikonloppuisin. Tästä huolimatta arkisin ja viikon loppuisin lukemisen erot, olivat hyvin pienet. Tämä tulos voi viitata siihen, että opiskelijoiden lukemisen ajankohta valikoituu lukemisen mahdollisuuksien mukaan mutta myös omaehtoiseen valintaan. Aineiston pohjalta paljastui myös, että opiskelijat lukivat eniten päivällä ja illalla. Mielenkiintoista oli huomata myös, että yöllä luettiin vähiten. Tulos voi viitata siihen, että opiskelijat eivät pääsääntöisesti suosi yötä opiskelamiseen mutta saattavat sortua tähän tilanteiden mukaan.

Teoriat ja aikaisemmat tutkimukset esittivät, että lukemisen tavat olivat monipuolistuneet digikirjojen lisääntyessä. Digikirjojen käytössä houkuttelivat niiden aikaan ja paikkaan sitoutumattomuus. (Kangas 2021.) Tämä vahvistui tutkimustuloksissa. Digikirjojen käytön hyödyksi koettiin aineistojen helppo saataavuus ja paikkaan sitoutumattomuus. Sen sijaan digikirjojen käytön suurimmiksi

haasteiksi koettiin keskittymisen haasteet. Tutkimustulosta aikaisemmissa tutkimuksissa ennusti mm. Lukukeskuksen (2020) ja Naomin (2017) saamat tulokset digikirjojen käytön haasteista, joissa tulivat esiin samat haasteet.

Opiskelijoilla oli kirjamuodosta riippumatta hyvin samansuuntaiset lukutottumukset. Digikirjojen käytöllä ei ollut vaikutusta lukemisen tapoihin. Digikirjat monipuolistivat opiskelijoiden lukemista. Huomion arvoista on kuitenkin se, että digikirjojen käytön mielekkyys oli yksilöllistä. Tämä näkyi monipuolisten vastausten kautta.

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida monin tavoin. Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta pystyy arvioimaan teorian, aikaisempien tutkimusten ja aineistojen yhteneväisyyksiä peilaamalla sekä ilmiöön liittyviä teorioita ja hypoteeseja vertailemalla (Siitonen 2004, 273; Walliman 2005, 105–107, Vilkan 2015, 25–26 mukaan). Myös Hirsijärvi ym. (2009, 139–140) tuovat ilmi, että määrällisen tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta aiemmat kokemukset ja niistä saadut teoriat ja johtopäätökset sekä tulosten verrattavuus ovat tärkeitä. Opinnäytetyön luotettavuutta tukee tästä näkökulmasta teorioiden ja aikaisempien tutkimuksien tulokset.

Opinnäytetyön kannalta luotettavuus näkyy tulosten toistuvuuden kannalta hyvin laajasti, koko tutkimuksen ajan. Opinnäytetyön avainsanat liittyvät vahvasti tutkimusten sisältöön ja niiden käyttäminen opinnäytetyössä on perusteltu tarkasti. On myös havaittavissa, että teoriat ja aikaisemmat tutkimukset tukevat toistensa tietoa. Teoriat ja aiemmat tutkimukset ovat myös hyvin verrattavissa tutkimuskysymyksiin ja kyselyllä saatuun aineistoon.

Opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkimuksen objektiivisuus, jolla on merkitystä tiedonlaadun kriteerien näkökulmasta (Hurri 2022, 19–21). Objektiivisuus tiedonlaadussa näkyy tutkimuksessa olennaisen ja epäolennaisen tiedon erottamisessa (Erätuuli ym. 1994, 9). Tutkimuksessa pyrittiin myös välttämään virheiden syntymistä (Hirsijärvi ym. 2009, 231).

Opinnäytetyössä aineiston keräämisessä hyödynnettiin kyselyä. Määrälliseen tutkimukseen kysely soveltui tiedon kokoamisen näkökulmasta. Kyselyn valintaa tuki myös kyselyn tulosten analysoinnin ja mitattavuuden mahdollisuudet. (Hirsijärvi ym. 2007, 94.) Kyselyn avulla kerätyn aineiston mittauksen mahdollistuminen vaikutti tulosten virheettömyyteen ja mahdollisti tulosten ilmoittamisen numerollisilla arvoilla. Tämä mahdollisti vastausten asettelun selkeään ja luettavaan muotoon, jolloin mittausvirheiden mahdollisuus pieneni. (Erätuuli ym. 1994, 100–101.)

Kysely onnistui luotettavuuden kannalta hyvin siitä näkökulmasta, että vastaajien määrä oli suuri. Vastauksia tuli yhteensä 405. Kyselystä saatujen vastausten määrään vaikutti saatekirjeen sisältö, kyselyn visuaalisuus ja kyselyn pituus (Hirsijärvi ym. 2007, 189–190). Kyselyn kysymysten kannalta niiden ymmärrettävyys ja oikeiden käsitteiden käyttö olivat tärkeitä tulosten luotettavuuden kannalta (Hirsijärvi ym. 2007, 193). Kysely olisi voinut olla parempi, jos olisin muotoillut kysymykset toisin ja käyttänyt erilaisia ajanilmaisuja. Opinnäytetyön luotettavuuden näkökulmasta kyselyä olisi myös voinut rajata enemmän, jotta tutkimustietoa ei olisi tullut myös ilmiön ulkopuolelta.

Kyselyn avulla saatujen numeraalisten tulosten avulla pystyi edistämään tekstin luotettavuutta ja ymmärrettävyyttä. Taulukoiden teko myös edesauttoi tulosten vertailua ja aineistojen analysointia. (Hirsijärvi ym. 2009, 323.) Vastausten mitattavuus helpottui ja jäi hyvin vähän sattuman varaiseksi tulosten analysoinnin kannalta. Tulosten analysoinnin kannalta tärkeä huomio on, että kyselyyn vastaajien vastaukset voisivat olla eri henkilöiltä erilaiset, jolloin tutkimustulos olisi erilainen. Lisäksi kyselyn tekijän näkökulmasta, on vaikea arvioida kuinka todenmukaisesti kyselyyn, on vastattu. Vastausten todenmukaisuutta on kuitenkin pyritty edistämään selkeillä määritelmillä ja kyselyn osioiden selitteillä.

Aluksi olin suunnitellut vertailevani digikirjojen ja painettujen käytävien opiskelijoiden lukutottumuksia. Vastauksia suodattaessa ja vertaillaessa kävi kuitenkin ilmi, että kirjamuodolla ei ollut vaikutusta lukemisen tapoihin. Tulosten ristiintaulukointi ei myöskään olisi tuonut opinnäytteeseen huomattavaa huomiota, joka olisi ollut tutkimuksen kannalta oleellista. Painettujen kirjojen ja digikirjo-

jen käyttäjien lukemisen tapojen vertaileminen, olisi myös tehnyt tekstistä lukijan näkökulmasta vaikeammin ymmärrettävän. Loppujen lopuksi aineiston esittäminen ilman painettujen kirjojen ja digikirjojen käytävien lukutottumusten vertailemista oli hyvä ratkaisu, koska se selkeytti opinnäytetyön tulosten kirjaamista ja mahdollistaa aineiston esittämisen ja analysoinnin luotettavammin.

7 JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

Lukutottumukset sisältävät ilmiönä monia tutkimuksen mahdollisuuksia. Lukutottumuksia voidaan tutkia erilaisista ikäryhmistä ja erilaisten lukutarkoitusten ympäriltä. Kohderyhmien näkökulmasta tutkimuksia voidaan tehdä hyvin monista näkökulmista, koska esim. aikuisista ja nuorista aikuisista on hyvin vähän tutkimustietoa (Malin ym. 2013, 4). Lisäksi lukemisen näkökulmasta tietoa on enemmän lukutaidosta ja motivaatiosta lukea kuin lukutottumuksista. (La Rosa 2023, 6.) Voidaan huomata, että nuorten aikuisten ja opiskelijoiden lukutottumuksista tarvitaan lisää tutkimustietoa. Teorian ja aiempien tutkimusten havaintojen perusteella on myös huomattavissa, että lukutottumusten merkitys opiskelussa tulee korostumaan entisestään. Tähän liittyy se, että lukutottumuksilla on merkitystä lukemisen laadun ja mielekkyyden kannalta.

Digilaitteiden käyttö tulee yleistymään, joten lukemiseen tarvittavat välineet tulevat kehittymään sen ja kuluttajien käytön mukaan. Digilaitteet ovat myös monelle entistä tutumpia ja entistä aikaisemmin käytössä. Hyvää pohdintaa onkin, miten lukeminen, lukutottumukset ja lukutaito tulevat muuttumaan tulevaisuudessa. Lisäksi olisi hyvä tutkia millaisilla menetelmillä erilaisia kohderyhmiä saisi kiinnostumaan ja innostumaan lukemisesta.

Lukutottumusten kannalta lapset ovat myös hyvä kohderyhmä, jos halutaan tutkia digitekstien merkitystä lasten arjessa, vapaa-ajalla tai opetuksessa. Lapset ja nuoret tutustuvat digilaitteisiin entistä itsenäisemmin. Huomion kohteeksi erityisesti kouluissa ja kotona on noussut, kuinka saada lapset ja nuoret innostumaan lukemisesta. Lisäksi myös lukemisen motivointiin olisi tärkeää saada lisää taustatietoa lukemisen tukemiseksi. (Lukukeskus 2020.) Tästä näkökulmasta hyviä tutkimuksen kohteita voisivat olla lukemisen valinnan vapau-

den merkityksen tutkiminen ja erilaisten kirjamuotojen kokeileminen opetuksessa. Myös yksilöille soveltuvien lukemisen tapojen tunnistamisesta olisi hyvä saada lisää tutkimustietoa.

LÄHTEET

Aerila, J. & Kauppinen, M. 2019. Sytytä lukukipinä. Pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.

Erätuuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. V. J. 1994. Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät ihmistieteissä. Helsinki: Kirjayhtymä.

Harmanen, M., Kupiainen, R., Jokinen, P., Leino, K., Kaseva, T., Kiili, C. & Kallionpää, O. 2016. Monilukutaitoa digiaikaan. Lukemisen ja kirjoittamisen uudet haasteet ja mahdollisuudet. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto.

Herkman, J. & Vainikka, E. 2012. *Lukemisen tavat: Lukeminen sosiaalisen median aikakaudella*. Tampere: Tampere University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hurri, S. 2022. Strateginen tutkimus, mitä ja miksi. Turun yliopisto. Tiedepoliitiikan lehti. Suunnittelua ja strategista tutkimusta 47. Numero 2, 19–21. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://orcid.org/0000-0002-6495-4538> [viitattu 3.10.2023].

Kajander, A. 2021. Omaelämäkerrallinen ja digitaalinen materiaalisuus lukuikäntöjen tutkimisessa. AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen Aikakauslehti 18. Numero 2, 84–101. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.30665/av.102491> [viitattu 29.9.2023].

Kangas, P. 2021. Tutkijat pohtivat, miksi nuoret eivät lue. *Kirjastolehti*. 12.2.2021. Verkkolehti. Saatavissa: <https://suomenkirjastoseura.fi/kirjastolehti/tutkijat-pohtivat-miksi-nuoret-eivat-lue/#:~:text=%E2%80%9CInnokkaiden%20lukijoita%20on%20edelleen%2C%20mutta,oli%20jopa%20kaksi%20kolmasosaa%20oppilaista.%E2%80%9D> [viitattu 15.10.2022].

La Rosa, L.-S. 2023. Nuorten hiipuva lukuhalu lukemiskulttuurin murroksessa. AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen Aikakauslehti 19. Numero 4, 4–23. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.30665/av.116080> [viitattu 29.9.2023].

Laine, T. 2018. Lukeminen – yksityinen vai yhteisöllinen tapahtuma? *Kasvatus & Aika* 12, 2. Verkkolehti. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/74128/35927> [viitattu 20.11.2022].

Leino, K., Kulju, P. & Nissinen, K. 2021. Printti vai digi: lukemisen media ja sen yhteys lukutaidon eri osa-alueisiin. Suomen kasvatustieteellinen seura ry.

PDF-dokumentti. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/79103/Luku-taito%2520%25E2%2580%2593%2520Tie%2520tulevaisuuteen_45-79.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 20.11.2022].

Lukukeskus. 2017. 10 faktaa lukemisesta 2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta/> [viitattu 17.10.2022].

Lukukeskus. 2020. 10 faktaa lukemisesta 2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2020/> [viitattu 17.10.2022].

Lukukeskus. 2023. 4+1 tapaa lukea. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://lukukeskus.fi/4-1-tapaa-lukea/> [viitattu 29.9.2023].

Malin, A., Sulkunen, S. & Laine, T. 2012. Kansainvälisen aikuistutkimuksen ensituloksia. Julkaisuja 2013:19. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-237-1> [viitattu 11.12.2022].

Matikainen, M. & Tervasmäki, T. 2021. Työelämävetoisen korkeakoulupolitiikan ja transformatiivisen oppimisen välinen ristiriita. Korkeakoulututkinto 2020-luvulla 46. Numero 2, 52-54. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/tie-depolitiikka/article/view/107460/65597> [viitattu 29.9.2023].

Muikku J., Martikainen, V. & Nurmi, H. 2015. Suomen digitaaliset sisältömarkkinat: Kasvun ja kehityksen edellytykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015: 13. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-369-9> [viitattu 15.10.2022].

Naomi. 2017. Reading in a digital age. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kappanonline.org/reading-digital-age/> [viitattu 22.11.2022].

Nyyti ry s.a. Opiskelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/opiskelu/> [viitattu 29.9.2023].

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. PISA-tutkimus ja Suomi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/pisa> [viitattu 29.11.2023].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. PISA 18 ensituloksia- Suomi parhaiden joukossa. PISA-tutkimus. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/-/pisa-2018-suomi-lukutaidossa-parhaiden-joukossa> [viitattu 17.10.2022].

Ronkainen, S. & Karjalainen, A. 2008. Sähköä kyselyyn!: Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Sjöström, M. 2021. Kansallinen lukutaitostrategia 2030. Helsinki: Kuntaliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/lausunnot/2021/kansallinen-lukutaitostrategia-2030> [viitattu 20.11.2022].

Sulkunen, S. & Välijärvi, J. 2012. Kestääkö osaamisen pohja? Julkaisuja 2012: 12. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-112-1> [viitattu 16.10.2022].

Tilastokeskus. 2022. Aikuiskoulutukseen osallistuminen. Käsitteet ja määritelmät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/til/aku/kas.html> [viitattu 29.9.2023].

University of Eastern Finland s.a. Opiskelutaidot. Yliopisto-opiskelu ja sen erityispiirteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kamu.uef.fi/tietopankki/koulutusta-opiskelutaitoihin/opiskelutaidot/> [viitattu 29.9.2023].

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf> [viitattu 13.12.2022].

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudempi painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kyselyrunko

Lukutottumukset

Kyselyn kuvaus

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn lukutottumuksista. Kysely on osa opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa Xamkin opiskelijoiden lukemisen tavoista opiskelun näkökulmasta. Samalla kehitetään Xamkin kirjastopalveluiden toimintaa.

Kyselyyn vastataan anonymisti, eikä vastaajien henkilöllisyyttä selvitetä missään vaiheessa tutkimusta. Tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä (<https://tenk.fi>). Opinnäytetyön tietosuojailmoitus on luettavissa täältä: https://ksamk-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/okala065_edu_xamk_fi/Ec0n5GYAwBJLj7A21j_QtSQBT-F3EGrp2Y1hxTxQDw?e=dbBZy6

Kysely sisältää monivalintakysymyksiä sekä pari avointa kysymystä. Jos et osaa vastata kysymykseen, voit jättää sen tyhjäksi.

Jos sinulla on kysyttävää, voit ottaa yhteyttä. Vastauksesi ovat meille tärkeitä. Kiitos jo etukäteen vastauksistasi.

Katariina
okala065@edu.xamk.fi
Xamk

Taustatiedot

1. Mitä tutkintoa opiskelet?

 ▾

2. Minkä vuoden opiskelija olet ?

 1. Vuoden opiskelija 2. Vuoden opiskelija 3.vuoden opiskelija Muu, Mikä

Lukutottumukset

Jokaisella on omat henkilökohtaiset lukutottumuksensa. Lukutottumukset sisältävät mm. tavan, paikan, ajan ja välineen jota käytetään lukemiseen. Vapaa-ajan ja opiskelun lukemisen tavat voivat olla hyvin erilaisia, koska opiskellessa tunne lukemista kohtaan voi olla erilainen.

Tässä osiossa käsitellään lukutottumuksia. Pyri vastaamaan kysymyksiin erityisesti opiskeluaineistojen lukemisen näkökulmasta.

3. Mistä luet mieluiten?

	Erittäin vähän	Melko vähän	Usein	Erittäin usein
Painetusta teoksesta	☐	☐	☐	☐
Puhelimesta	☐	☐	☐	☐
Tablet-laitteelta	☐	☐	☐	☐
Tietokoneen näytöltä	☐	☐	☐	☐

4. Milloin luet mieluiten?

	Erittäin vähän	Melko vähän	Usein	Erittäin usein
Arkipäivisin	☐	☐	☐	☐
Viikonloppuisin	☐	☐	☐	☐
Aamulla	☐	☐	☐	☐
Päivällä	☐	☐	☐	☐
Illalla	☐	☐	☐	☐

5. Missä luet mieluiten?

	Erittäin vähän	Melko vähän	Usein	Erittäin usein
Autossa tai muussa julkisessa kulkuneuvossa	☐	☐	☐	☐
Kavereiden luona	☐	☐	☐	☐
Kirjastossa	☐	☐	☐	☐
Kotona	☐	☐	☐	☐
Oppilaitoksella	☐	☐	☐	☐

6. Miten luet mieluiten?

	Erittäin vähän	Melko vähän	Usein	Erittäin usein
Luen yksin	☐	☐	☐	☐
Luen ryhmässä	☐	☐	☐	☐
Luen ääneen	☐	☐	☐	☐
Luen painettuja kirjoja	☐	☐	☐	☐
Luen e-kirjoja	☐	☐	☐	☐
Luen äänikirjoja	☐	☐	☐	☐
Luen muutaman sivun päivässä	☐	☐	☐	☐

7. Ovatko nämä tekijät vaikeuttaneet lukemistasi?

	Erittäin vähän	Melko vähän	Usein	Erittäin usein
Aineistojen kunto	☐	☐	☐	☐
Aineistojen riittävyys kaikille opiskelijoille	☐	☐	☐	☐
Aineistojen ymmärrettävyys	☐	☐	☐	☐
Motivaation puute opiskeluun	☐	☐	☐	☐
Motivaation puute lukemiseen	☐	☐	☐	☐
Vaikeus löytää tarvittavia aineistoja	☐	☐	☐	☐

8. Keneltä koet saaneesi tukea lukemiseen?

	Erittäin vähän	Melko vähän	Paljon	Erittäin paljon
Perheeltä	☐	☐	☐	☐
Kavereilta	☐	☐	☐	☐
Opiskeluryhmältä	☐	☐	☐	☐
Opettajilta	☐	☐	☐	☐
Kirjastosta	☐	☐	☐	☐

Digikirjojen käyttö

Digikirjojen tarjonta on kasvanut valtavasti. Samalla digikirjojen käyttö on yleistynyt paljon vapaa-ajalla ja opiskelussa. Tästä syystä on tarpeellista kerätä tietoa digikirjojen hyödyistä ja haasteista. Tässä osiossa tarkastellaan digikirjojen käyttöä opiskelussa opiskelijoiden näkökulmasta.

Digikirjat käsitteenä sisältävät mm. e-kirjat ja äänikirjat. Internetistä voi löytää myös PDF-muodossa olevia kirjoja, joita voi ladata koneelle. Digikirjat ovatkin usein joko sähköisessä tai kuunneltavassa muodossa olevia teoksia.

9. Mistä hankit digikirjoja

- En mistään
- Xamkin kirjastosta
- Muusta kirjastosta
- Kaupallisista palveluista
- Muu, mikä?

10. Mitä hyötyjä digikirjojen käytössä on?

- Ajan käyttö helposti suunniteltavissa
- Aineisto helposti saatavilla
- Aineistojen muotojen monipuolisuus
- Aineistojen paikkaan sitoutumattomuus
- Aineistojen helppolukuisuus
- Tiedon sisäistämisen nopeus
- Tieto helposti löydettävissä
- Muu, mikä?

11. Mitä haasteita digikirjojen käytössä on?

- Ajan käyttö vaikeasti suunniteltavissa
- Keskittymisen haasteet
- Vaikea ymmärtää lukemaansa/kuulemaansa
- Digikirjojen käyttäminen tuntuu vaikealta
- Kalliita
- Aineistojen sisältöjä vaikea muistaa
- Muu, mikä?

12. Käytätkö mieluiten opiskeluun?

- Painettua kirjaa
- E-kirjaa
- Äänikirjaa
- Muu, mikä?

13. Miksi käytät mieluiten juuri tätä kirjaa?

14. Miten digikirjojen käyttö näkyy lukutottumuksissasi? Kerro näkyykö digikirjojen käyttö omissa lukemisen tavoissasi. Voit kertoa myös, jos et käytä digikirjoja.

Xamkin kirjastopalveluiden käyttö

Xamkin kirjastot sisältävät monia opiskelijoille hyödyllisiä palveluita. Näitä ovat esimerkiksi sen tarjoamat aineistot, neuvontapalvelut, laitteet ja tilat. Tässä osiossa sinulla on mahdollisuus antaa palautetta Xamkin e-kirjastopalveluista.

15. Miten käytät Xamkin kirjaston palveluita? Valitse neljä sinulle tärkeintä.

- Luen ja opiskelen kirjaston tiloissa
- Teen ryhmätöitä
- Käytän kirjaston painettuja aineistoja
- Käytän kirjaston verkkoaineistoja
- Lainaan ja varaan kirjastoaineistoja
- Hyödynnän kirjaston neuvonta ja verkko
- Hyödynnän kirjaston verkkohaun ohjausta
- Etsin opiskeluaineistoja Kaakkurin kautta
- En käytä kirjaston palveluita
- Muu käyttö, mikä?

16. Millaisiksi koet Xamkin kirjaston e-kirjapalvelut ja niiden käyttämisen?

	1	2	3	4	5
E-kirjatarjonta on riittävä	☐	☐	☐	☐	☐
E-kirjatarjonta vastaa opiskelutarpeisiin	☐	☐	☐	☐	☐
E-kirjapalvelut ovat helppoja käyttää	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjaston e-kirjapalvelut ovat lisänneet e-kirjojen käyttöäni	☐	☐	☐	☐	☐
Löydän e-kirjat helposti Kaakkurista	☐	☐	☐	☐	☐
Saan apua e-kirjapalvelujen käytössä	☐	☐	☐	☐	☐

17. Miten kehittäisit Xamkin e-kirjapalveluita? (esim. saatavuuden, käytettävyyden tai aineiston muodon suhteen) (avoin vastaus)

Tietosuojailmoitus sovellettavissa opinnäytetyöhön

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen/selvitykseen tms.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tässä tietosuojaselosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään tässä projektissa, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

1.Rekisterinpitäjä

Katariina Latvala
Yhteisöpedagogiopiskelija
Pohjolankatu 20 A 28
50120 Mikkeli
Puh. 050 3243946
okala056@edu.xamk.fi

2.Opinnäytetyön suorittaja

Katariina Latvala

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Henkilötietoja käsitellään

Osana Xamkin kirjastopalveluiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteuttamista.

Osana Xamkin opiskelijoiden lukutottumusten kartoittamista.

Osana Xamkin opiskelijoiden lukemisen ja opiskelun tukemista, seuranta ja kehittämistä.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 679/2016 6.1 a) mukaisella perusteella:

- tutkittavan suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen
- yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi tai aineiston arkistointi) rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen. <Kuvaa tähän, mistä edusta on kyse.>

5. Opinnäytetyön aihe ja kesto

Opinnäytetyön aihe: Xamkin opiskelijoiden kokemukset heidän lukutottumuksistaan opiskelun näkökulmasta.

Opinnäytetyön kesto: Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika on 1.12.2023. Henkilötietoja käsitellään opinnäytetyön ajan ja niin kauan, kun niiden käyttötarve on edelleen olemassa.

6. Mitä tietoja minusta käsitellään?

Opinnäytetyössä kerätään henkilötietoja. Niitä ovat:

- Tutkinto
- Opiskelijan käymä opiskeluvuosi

A. Kerätäänkö ja käsitelläänkö opinnäytetyössä arkaluonteisia tietoja?

Opinnäytetyössä ei kerätä ja käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

TAI

Opinnäytetyössä käsitellään seuraavia arkaluonteisia henkilötietoja:

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet
- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Geneettiset tiedot
- Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten

- Terveys
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Mikä on arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyperuste?

- Tutkittavan/osallistujan suostumus
- Tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi tai aineiston arkistointi
- Tutkittava/osallistuja on saattanut käsiteltävät arkaluonteiset tiedot julkisiksi
- Muu peruste (mikä?):

7. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Henkilötiedot saadaan tutkittavan suostumuksella jaetun webropol-kyselylomakkeen kautta. Kyselystä jaetaan linkki sähköpostitse. Kyselyyn vastataan anonymisti, eikä vastaajien henkilöllisyyttä selvitetä missään vaiheessa tutkimusta. Tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä.

8. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Rekisteristä ei luovuteta henkilötietoja kolmansille osapuolille. Xamkissa voidaan käyttää ulkopuolisia henkilötietojen käsittelijöitä (esim. tietoteknisiä palveluita tarjoavat yritykset, kuten Microsoft), jotka käsittelevät henkilötietoja tehtyjen sopimusten mukaisesti.

9. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Tietoja ei siirretä rekisterinpitäjän toimesta EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

Xamkissa käytetään tallennustilana pilvipalveluita (Teams ja OneDrive). Microsoft saattaa siirtää näihin palveluihin tallennettua tietoa tai niiden varmuuskopioita EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

10. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön ajan ja niin kauan, kun niiden käyttötarve on edelleen olemassa.

11. Miten henkilötietoni säilytetään ja suojataan?

Tiedot on tallennettu tietojärjestelmään. Käyttäjillä on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Järjestelmän tietoihin pääsevät ja niitä käyttävät vain ne rekisterinpitäjät, joilla työnsä puolesta on niihin oikeus.

Rekisterinpitäjä ilmoittaa mahdollisista tietoturvaloukkauksista suoraan viranomaisille tai käyttäjälle voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti

12. Miten voin käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on:

Katariina Latvala, okala056@edu.xamk.fi, 050 3243946

- a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)
Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.
- b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)
Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.
- c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)
Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.
- d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)
Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.
- e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)
Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.
- f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)
Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

13 Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaava on Markus Häkkinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi